

ВОЕНЕНЪ КАЛЕНДАРЪ

ОТЕЧЕСТВО

ЗА 1917. ГОД.

ИЗДРИЕ НА В. "ВОЕННИ ИЗВЪСТІЯ"
СОФИЯ. 1917.

БОРБИ ЗА ОБЕДИНЕНИЕ

Българският народ бѣ покорѣнъ прѣзь цѣли вѣкове, държанъ въ невѣжество, трегранъ като робъ, чуждъ аргатинъ безъ никаква лична и духовна свобода, но той не загина. Въ неговата паметъ почти бѣ изчезналъ свѣтлиятъ споменъ отъ великото минало, но въ неговия духъ то живѣеше като смѣтенъ инстинктъ, като бурно негодуващо чувство, което издигаше ту хайдути, ту възстаници. Неговиятъ живъ езикъ, неговата чиста гладка пѣсень се носѣше по широкитѣ плодородни поля, по зеленитѣ дѣвствени гори, по непроходимитѣ планини, отъ Шаръ до Черно море, отъ Дунава до Бѣлото море. По цѣлата тая обширна земя биеше едно сърце, на единъ народъ. Въ затворения домашенъ кръгъ, въ интимния неговъ животъ, като неугасими кадилници горѣха и се поддържаха наврѣдъ едни и сѣщи мили обичаи, които съгрѣхаха и радваха народното чувство.

Върху тая чиста народна душа, готова благодатна нива, отецъ Паиси посѣ сѣмето на съзнанието, будното слово, което съживи националната гордостъ.

И ето че тоя народъ бързо порастна духомъ. Изъ затънтени градове и села заблѣшукаха потайно свѣтлигѣ прозорчета на подземнитѣ килии. Събуди се една незнайна възраждаща сила и увлече и вдѣхнови всички. Цѣлото българско племе тупна енергично съ [кракъ прѣдъ свѣта и каза: „Искамъ да съществувамъ свободно“!

Това дързко, но справедливо желание стрѣсна неговитѣ врагове. Тѣ поискаха да го задушатъ съ сила, съ злоба, съ хитростъ, съ нечути коварства. Това прѣдизвика повече гордия българинъ и направи да порастне неговата сила. Родиха се свѣтлигѣ духове на Раковски, Хаджи Димитъръ, Караджата, Левски, Ботевъ и утвърдиха веднѣжъ за винаги изгубеното право за животъ на единъ голѣмъ народъ.

И България отново се роди.

Роди се, но мъничка, ограничена, стояща подъ опека. Повечето отъ нейнитѣ хубави земи бѣха въ чужди рѣцѣ. Моравско грабнаха сърбитѣ, Добруджа—ромѣнитѣ. Македония остана

като частъ отъ турската империя, а политическитѣ връзки между Тракия и сѣверна България бѣха съвсѣмъ слаби.

При все това, българскиятъ немирень духъ, видѣлъ малко свобода, жаждува за единство. Отдѣленитѣ стрѣкове отъ българското дърво жаждуваха за едно небе. Народното сърце треперѣше, обидено отъ тая разпокъсаностъ, готово за нова борба.

И нашитѣ съсѣди врагове се уплашиха отъ тая мъничка новородена България и поискаха да я задушатъ още въ пеленитѣ ѝ. Особеното географическо мѣсто, което заема тя на полуострова, живиятъ духъ на народа, редъ благоприятни условия за нейното материално процѣтяване и духовно подемане, породиха страхъ и завистъ у тѣхъ. Тѣ видѣха, че ще изпуснатъ кжсоветѣ, които грабнаха отъ нейната земя и когато тя провъзгласи съединението, Сърбия се нахвърля съ всички сили върху насъ, готова да ни смаже.

Българинътъ юнашки отстоя и запази свободата си.

Закрѣпенъ по-здраво, той извоюва съ същата енергия своята независимостъ и поиска свободата на Македония, за която се борѣше

отъ години, която поглъщаше всички негови сили и спираше неговото правилно културно развитие. Македония бѣ станала светица и мъченица. Прѣзъ тоя малъкъ периодъ тя откърми на гърдитѣ си безчетъ възвишени герои, които осветиха съ кръвта си правото за нейната свобода. Глухата и страшна борба за Македония бѣше единствената мечта и единствения политически идеалъ на България въ послѣднитѣ нѣколко десетки години. И Балканската война прѣзъ 1912—13. година бѣше главно за Македония. Сждбата, обаче, бѣ рѣшила друго. Нашитѣ съюзници, уплашени отъ военния успѣхъ, който спечелихме тогава, и отъ голѣмото разширение на нашитѣ граници, коварно ни измашиха и нанесоха тежка рана на българското сърце съ безчестния букурещки договоръ. Вмѣсто да спечелимъ Македония, тѣ ни отнеха и нашата златна Добруджа.

Слѣдъ това, обаче, идеалътъ за всецѣлото обединение на шасия народъ не угасна. Нови надежди бликнаха въ душата на българина. Случаятъ дойде по-скоро, отколкото се желаеше. Сърбия, ненаситна на чужди земи, не се задоволи съ взимането на българска Македония. Тя поиска частъ отъ Австрия. Нейнитѣ алчни държавници не избираха срѣдства за борба. Тѣ си

служеха съ комплоти и убийства и причиниха тая голѣма война, въ която днесъ участвуватъ повечето отъ народитѣ въ Европа.

За българина отново дойде врѣме да иоиска отнетитѣ му земи и той въ името на светата правда грабна оржжието. Щасливата сжда му помогна да се бие на страната на могщитѣ народи на Германия и Австро-Унгария.

Днесъ нашитѣ врагове лежатъ стжпкани подъ краката на българския войникъ. Отнетитѣ ни земи отново сж въ наши ржцѣ и слънцето на свободата грѣе надъ обединения български народъ.

Българското знаме днесъ се развѣва отъ Шаръ планина до Черно море, отъ Дунава до Бѣлото море. Марица свободно шуми отъ извора до устието си въ българска земя.

Сега, когато въ началото на настѣпващата 1917. година, се издигна честно и смѣло думата „миръ“, нека се надѣваме, че скоро той ще настѣпи надъ окървавената земя и нашитѣ борци отъ бойнитѣ полета ще понесатъ знамената си къмъ дома, радостни и щастливи, че тѣ осществиха вѣковния български идеалъ: цѣлокупность на земитѣ и обединение на народа.

Цар

Филип

Н. В. Царъ на Българитѣ

Н. В. Царицата

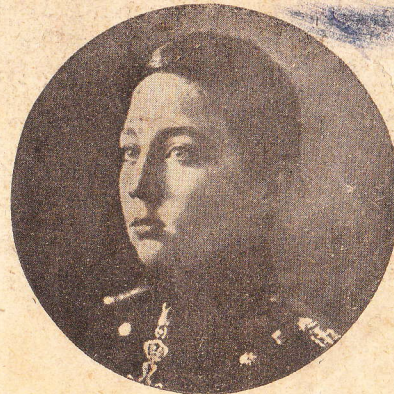
Прѣстолонаслѣдникъ
Н. Ц. Височество Князь Борисъ.

Н. Ц. В. Княгиня Евдокия

Н. Ц. В. Княгиня Надежда

Н. Ц. В. Князь Кирилъ.

ЛЪТОПИСЪ

10. IX. 1915. г. — 31. XII. 1916. г.

1915. година

СЕПТЕМВРИ

10. Обяви се обща мобилизация на българската армия.
21. Българското правителство получи ултиматумъ отъ държавитѣ на Съглашението за присъединяване на България къмъ тѣхъ.
23. Съ Височайши рескриптъ генералъ-майоръ Жековъ бѣ назначенъ за Главнокомандующъ Дѣйствующата Армия.
— Нашитѣ ж.-п. власти окупираха ж.-п. линия Свиленъ—Деде-Агачъ, отстъпена ни отъ Турция.
24. Дипломатическитѣ отношения съ държавитѣ отъ Съглашението бѣха скѣсани.
— На мѣстото на генералъ-майоръ Жековъ, като воененъ министъръ бѣ назначенъ генералъ-майоръ Найденовъ.
25. Австро-германскитѣ войски започнаха настѣплението си срѣщу Сърбия, прѣминаха р. р. Дунавъ, Дрина и навлѣзоха въ Сърбия.
26. Съюзнитѣ войски овладѣха Бѣлградъ.
27. Падна Смедерево.
28. Нашитѣ власти заеха земитѣ въ Тракия, отстъпени по споразумение отъ Турция.
30. Падна Пожаревацъ.

ОКТОМВРИ

1. Издаде се Царски манифестъ за войната срѣщу Сърбия. — Нашитѣ войски навлѣзоха побѣдоносно въ Македония и Сърбия. — Паднаха Марево-село, Пехчево и Берово.

— 15 —

- Франскиятъ министъръ на външнитѣ работи Делкасо си подаде оставката.
2. Нашитѣ войски заеха Вража-глава.
3. Падна Ери-паланка.
4. Новиятъ и първи испански пълномощенъ министъръ въ София бѣ приетъ отъ Н. В. Царя за врачване акредитивнитѣ си писма.
— Паднаха Враня и Кочани.
— При Власотинското блато бѣ заета височината Панчинъ гробъ.
— Наши войски атакуваха и заеха Султанъ-тепе.
6. Съюзнитѣ войски заеха гр. Обреновецъ.
— Паднаха Щипъ, Кочане, Радовишъ и Кратово.
6. Наши войски влѣзоха въ Куманово и Велесъ.
7. 12 английски и французки военни параходи обстрѣлваха Порто-Лагосъ, Марония, Макри и Деде-Агачъ.
8. Болятъ за Княжевецъ. — Войскитѣ ни влѣзоха въ Скопие.
9. Нашитѣ войски напредватъ къмъ Качаникъ.
10. Заехме Прахово и Неготинъ.
— Н. Ц. В. Князь Кирилъ влѣзе въ Скопие.
11. Германски войски заеха Петровецъ.
12. Паднаха Зайчаръ, Княжевецъ и Бърза-Паланка.
14. Следъ четиредневни боеве въ долината на Тимокъ и при Пиретъ сѣрбитѣ бѣха разбити отъ нашитѣ войски и принудени да отстъпятъ по цѣлия фронтъ на западъ.
— Германцитѣ заеха планината Рудникъ въ Сърбия. — Постигна се връзка между нашата и съюзна конница, дѣйстващи срѣщу Сърбия.
16. Падна Пиретъ.
— Французкитѣ войски въ Македония сѣ отблъснати съ голѣми згуби.
16. Въ долината на Морава заехме гр. Сурдулица.
17. Кабинетътъ Вивиани въ Франция си подаде оставката. Прѣседателътъ на републиката натовари г. Брианъ да състави кабинета.
18. Наши войски заеха гр. Бѣла-Паланка.
— Въ Македония заехме Прѣслапъ планина и Клѣпа-як.
19. Падна гр. Волевацъ, заетъ отъ наши войски.

20. Нашитѣ войски спечелна боятъ при Елашница. — Наши части достигнаха фортовата линия при Нишъ. — Сюзнитѣ войски заеха Крагуевецъ.
21. Наши войски стигнаха С ко Баня. — При Нишъ паднаха прѣднитѣ позиции прѣдъ сѣверния и източния фронтове на крѣпостта. — Въ Македония — голѣми боеве съ франдузитѣ по линията Криволакъ—Свинска глава.
22. Сюзни войски завладѣха въ Сърбия градоветѣ Кюприя, Парачинъ и Трасавица. — Гръцкиятъ президентъ Занмисъ подаде оставката на кабинета.
23. Падна Нишъ. Наши войски заеха Власотинци.
24. Сюзни войски влѣзоха въ Кралево, а наши — въ Алексинецъ. — Между Власотинци и Лѣсковецъ наши войски минаха Морава.
25. Въ Македония наши войски завладѣха Тетово. — Въ Гърция Скулудисъ състави кабинетъ.
26. Падна Лѣсковецъ. — Германски войски заеха гр. Крушевецъ.
27. Англофренцитѣ бидоха отбити по фронта Градско—Клѣва планина.
29. Боятъ при р. Пуста.
30. Англофренцитѣ сж отхвърлени отъ р. Черна. — Наши войски заеха Гилане слѣдъ шестдневенъ бой.
31. Нашитѣ войски влѣзоха въ Прокуле. — Въ Англия лордъ Чърчилъ подаде оставката си.

Н О Е М В Р И

2. Войскитѣ ни заеха Гостиваръ.
3. Наши войски, слѣдъ бой, заеха Свинска глава. — Падна Прилѣпъ.
4. Сюзнитѣ войски влѣзоха въ Куршумли.
6. Нашитѣ войски обградиха Прищина.
8. Германски войски завзеха Нови-Пазаръ и Сиеница. — Силитѣ отъ Съглашението обявиха блокада на Гърция. — Лордъ Кичинеръ посѣти Солунъ.
9. Боятъ на Косово поле.
10. Наши войски, слѣдъ десетдневни боеве, заеха Прищина.
11. Австро-унгарски войски заеха Митровица.
13. Турскиятъ воененъ министъръ Енверъ наша бѣ приетъ отъ Н. В. Царя.

- Нашитѣ войски прѣслѣдватъ сѣрбитѣ по пята Призреникъ —Ипекъ. — Въ Македония заехме Кичево.
15. Падна Крушево. — Нашитѣ войски минаха р. Черна.
 16. Падна Призреникъ.
 17. Наши войски заеха гр. Бродъ.
 18. Сюзни войски овладѣха гр. Плевле.
 20. Отстъпващитѣ сѣрби бѣха достигнати отъ наши войски при в. Люма и разбити наново. — Битоля бѣ заетъ отъ наши войски.
 21. Падна Рѣсенъ.
 22. Падна Дебъръ.
 24. Падна Охридъ.
 25. Слѣдъ бой наши войски заеха гарата и прохода Демиръ-Капу — Англофренцитѣ сж разбити и отхвърлени къмъ Удово.
 26. Наши войски влѣзоха въ Струга, дѣто боятъ продължи.
 28. Въ Черна-гора сюзнитѣ войски заеха гр. Рожой и Корито.
 29. Войскитѣ ни заеха послѣднитѣ три македонски града: Дойранъ, Гевгели и Струга.

Д Е К Е М В Р И

1. Нашето правителство протестира чрѣзъ неутралнитѣ и сюзни държави противъ употреблението на патронитѣ „думъ-думъ“ отъ англофренскитѣ войски въ Македония.
3. Гръцкитѣ войски започнаха да изправватъ заетитѣ отъ англофренцитѣ гръцки територии около Солунъ. — Въ Черна-гора австро-унгарски войски заеха гр. Вѣлополе.
6. Законодателнитѣ избори въ Гърция, въ които Венизелосъ пропадна.
7. Турскитѣ войски изгониха съвършено англофренцитѣ отъ Галиполския полуостровъ.
10. Състави се новъ гръцки кабинетъ отъ г. Гунарисъ.
15. Гърция демобилизира часть отъ армията си.
16. Фелдмаршалъ Макензенъ посѣти столицата.
17. Консулитѣ на централния сюзъ въ Солунъ бѣха арестувани отъ англофренскитѣ власти.
22. Започна се австро-унгарската атака срѣщу Ловченъ.
27. Турскитѣ войски прогониха англофренцитѣ и отъ Седилъ Вахаръ.
30. Въ Черна-гора силната черномгорска позиция Ловченъ — падна

1916. година

ЯНУАРИ

1. Падна Цетина.
2. Отъ Берлинъ и Цариградъ тръгнаха първитѣ балкански тренове (Balkanzug).
3. Черногорското правителство се съгласи на капитулацията на черногорската армия при условието, черногорската армия да сложи оръжното си.
4. Започнаха се прѣговоритѣ за установяване подробноститѣ по черногорската капитулация.
5. Срѣщата между Н. И. В. Кайзеръ Вилхелмъ II и Негово Величество Царя на българитѣ въ Нишъ. Царьтъ бѣ назначенъ фелдмаршалъ отъ германската армия. — Вомбардирани бѣха гр. Деде-агачъ и Порто-Лагосъ отъ англо-френска флота.
6. Конференцията на Съглашението въ Лондонъ. Царьтъ на българитѣ бѣ назначенъ фелдмаршалъ отъ Н. И. В. Францъ Иосифъ.
7. Българскитѣ военачалници провъзгласиха Н. В. Царя български фелдмаршалъ и му връчиха фелдмаршалски жезълъ. — Австро-унгарскитѣ войски заеха пристанището Антивари. Въ Черна-гора бѣха плѣвени около 1500 сърби.
8. Нашитѣ войски въ Албания заеха гр. Бератъ.
9. Австро-унгарски войски влѣзоха въ Шкодра, Подгорица и Никшичъ.
10. Въ английската камара се прие била за задължит. военна повинность.
11. Подписа се съглашението за прѣдаване черно-горската армия.
12. Помина се видниятъ гръцки държавникъ и м-ръ на просвѣтата въ Гърция Тестокисъ.
13. Австро-унгарскитѣ войски влѣзоха въ Гусине (Черна гора).
14. Англо-френцитѣ стовариха войски на полуостровъ Кара-Бурну (при Солунъ) и заеха форта му.
15. Австро-унгарскитѣ войски заеха въ Албания гр. Лешъ и и Санъ-Джовани ди Медуа.
16. Въ Стокхолмъ се състоя конференция на неутралнитѣ противъ английската блокада.
17. Самоуби се турскиятъ прѣстолонаследникъ Принцъ Юсуфъ Ивединъ.

20. Рускиятъ м-ръ-президентъ Горемикинъ си подаде оставката; на мѣстото му бѣ назначенъ Щюрмеръ.
25. Френскиятъ броненосецъ „Сюфренъ“ бѣ потопенъ отъ германска подводница при Сирийския брѣгъ.
26. Срѣща между Н. В. Кайзера и Н. В. Царя, м-ръ-прѣдседателя, Главнокомандующия Дѣйствиущата Армия генералъ-майоръ Жековъ — въ германската главна квартира.
27. Австро-унгарскитѣ войски заеха Тирана.
30. Нашитѣ войски влѣзоха въ Елбасанъ.
31. Въ Швейцария се помина българ. писателъ П. Ю. Тодоровъ.

ФЕВРУАРИ

1. Н. В. Царь Фердинандъ се срѣщна въ Виена съ Н. И. В. Францъ Иосифъ. — Помина се нашиятъ старъ писателъ Михалаки Георгиевъ.
3. Англо-френцитѣ около Солунъ заеха моста на Вардара (въ гръцка територия).
4. Единъ австро албански отрядъ окупира Кавайа (въ Албания).
5. Руситѣ заеха Ерзерумъ, слѣдъ като турцитѣ разрушиха позицитѣ си и поврѣдиха оръждията, които не можах да взематъ съ себе си.
9. Германцитѣ прѣдприеха настѣпление срѣщу Вердъонъ.
10. Австро-унгарскитѣ войски въ Албания разбиха италианскитѣ и албански (на Есадъ-паша) войски при Дурацо.
11. Германцитѣ взеха при Вердъонъ 10 х. фр. плѣнници.
12. При Вердъонъ германцитѣ заеха форта Дуомонъ. Въ Албания австро-унгарскитѣ войски заеха Дурацо.
13. Помина се ромънската кралица Елисавета (Карменъ-Силва). — Французкиятъ крайцеръ „Провансъ“ бѣ потопенъ въ Срѣдно-море.
23. Португалия конфискува германскитѣ параходи въ своитѣ пристанища.
25. Въ Черно-море бѣ потопенъ отъ наша мина рускиятъ крайцеръ „Лейтенантъ Потемкинъ“.

МАРТЪ

1. Италианцитѣ започнаха нова офанзива при Изонцо.
3. Новиятъ германски пълномощенъ министъръ въ София графъ Оберндорфъ бѣ приетъ отъ Н. В. Царя.

4. Германия обяви война на Португалия. — Френският военен министър Галиени бѣ смѣненъ съ генералъ Рокъ.
5. Свиванъ бѣ 40. наборъ у насъ.
7. При Вердонъ германцитѣ заеха Авокуръ.
9. Въ Китай се възстанови републиката. — Гърция си присъедини сѣверния Епиръ.
13. Въ Парижъ се състоя военната конференция на Съглашението.
14. Една германска въздушна ескадра отъ 15 аероплана хвърли надъ Солуцъ 800 бомби.
15. Рускиятъ воененъ министъръ Поливанскъ бѣ смѣненъ съ генералъ Шуваевъ.
18. При Вердонъ германцитѣ заеха Малакуръ.
20. Англискиятъ президентъ Асквизъ посети Римъ.
27. Фелдмаршалъ Хинденбургъ празнува 50 годишнината отъ встъпването си на военна служба.
31. Въ България и Турция едновременно влѣзе въ сила законътъ за приемане западния календаръ.

А П Р И Л Ъ

14. Германцитѣ заеха при Вердонъ височината 301.
19. Руситѣ заеха Трапезундъ. — Помина се Фомъ деръ Голцъ.
22. Надъ София за пръвъ пѣтъ лѣта неприятелски аеропланъ.
24. Въ Ирландия избухна революция.
29. Турцитѣ заеха Кутъ-ель-Амара.

М А Й

1. Българскитѣ депутати пристигнаха въ Буда-Пеща.
8. Българскитѣ депутати посетиха Берлинъ.
13. Откри се българската художествена изложба въ Берлинъ.
15. На италианския фронтъ австро-унгарската армия прѣдприе настѣпление.
27. Нашитѣ войски на южния фронтъ заеха Рупелското дефиле.
31. Голѣмото морско сражение при Скагеракъ, въ което английската флота прѣтърпи поражение. — Загина лордъ Кичинеръ.

И И

1. Почина Шукри паша.
3. Руситѣ започнаха своята голѣма офанзива отъ Припетъ до Карпатитѣ.
6. Германскитѣ войски при Вердонъ заеха бронираното укрѣпление Во. — Помина се прѣдседателятъ на китайската република Юанъ-Ши-Кай.
9. Шестъ неприятелски парахода обстрѣлваха Кале-бурну при устието на Мѣста.
16. Въ Англия Лойдъ Джоржъ бѣ назначенъ за воененъ м-ръ.
18. Въ Берлинъ се помина генералъ Молтке. — Черновицъ (въ Буковина) бѣ изправденъ отъ австро-унгарскитѣ войски.
20. Въ Италия се състави кабинетъ отъ Босели.
22. Съглашението подаде ултиматумъ на грѣцкото правителство за демобилизация въ Гърция. Грѣцкото правителство прие искането.
23. Въ Гърция се състави новъ кабинетъ отъ Заимисъ.
24. На Македонския фронтъ патрулни схватки.
25. Прѣдставители на германски Райхстагъ пристигнаха въ България.

Ю Л И

1. Англо-френцитѣ започнаха своята офанзива при Сомъ.
13. Избухна пожарътъ въ грѣцкия дворецъ Татони.
24. Сазоновъ излѣзе отъ руския кабинетъ.
16. Въ Парижъ се помина проф. Мечниковъ.
25. По фронта Бахово—Сборско (въ Македония) бѣ отбита една неприятелска атака отъ наши войски.
26. Опитътъ на сърбитѣ да се затвърдятъ на височинитѣ сѣверно отъ с. Пожаръ пронадна.

А В Г У С Т Ъ

1. Подводницата „Дойчландъ“ отплува отъ Америка за Германия.
2. Въ Англия бѣ екзекутиранъ водителятъ на ирландскитѣ националисти сжръ Рожеръ Казиментъ.
9. У насъ се отпразнува 1000-годишнината на св. Климентъ Охридски.

- 11 Руситѣ влѣзоха въ Станиславовъ. — Италианцитѣ заеха Гьоритѣ.
14. Слѣдъ силенъ артилерийски огнь, неприятельъ на солунския фронтъ атакува прѣднѣтъ ни позиции около Дойранското езеро.
17. Нашитѣ войска между Прѣспанското и Островското езера контръ-атакуваха противника и заеха Леринъ.
18. Нашето лѣво крило на македонския фронтъ мина въ настъпление. — По долината на Струма заехме Демиръ Хисаръ и Стрессъ и лѣвия брѣгъ на Струма между Бутковското и Тахинското езера.
22. Войскитѣ ни въ Македония стигнаха до Костуръ. По долината на Струма заехме станция Ангиста.
25. На южния фронтъ лѣвото ни крило стигна до брѣга на Вѣло море.
26. Италия обяви война на Германия.
27. Ромъния обяви война на Австро-Унгария.
28. Германия обяви война на Ромъния.
29. Турция обяви война на Ромъния.
30. Помина се И къ Щаба на Дѣйств. Армия генералъ майоръ Жостовъ.

С Е П Т Е М В Р И

1. Съ царски манифестъ България обяви война на Ромъния
2. Нашитѣ войска прѣминаха добруджанската граница и заеха Акжданларъ и Куртбунаръ.
3. Боятъ при Кочмаръ.
4. Паднаха Добричъ, Балчикъ, Калиакра и Каварна.
6. Падна Тургаканъ.
7. Голѣмиятъ бой при Добричъ.
9. Падна Силистра.
12. На южния фронтъ противникътъ прѣдпрѣе офанзива — Въ Гърция мръ прѣдседателъ Заимисъ подаде оставката на кабинета.
13. Въ Добруджа — голѣми боеве по старата граница.
14. Въ столицата имаше траурна манифестация противъ ромънскитѣ звѣрства въ Добруджа.
15. Започна се прѣвозването на 4. гръцки корпусъ за Германия — Нашиѣ войска заеха гр. Мангалия.

16. Въ Добруджа ромъно-рускитѣ войска се оттеглиха на Кубадинскитѣ укрѣпени позиции.
17. Въ Гърция Калугеропулосъ състави кабинетъ.
21. Въ Добруджа противникътъ атакува безуспѣшно по линията Кавичи — Еггецъ — Каракьой.
25. Венизелосъ се обяви противъ кралъ Константинъ и замина за Критъ.
29. За Н-къ Щаба на Дѣйствующата Армия бѣ назначенъ полковникъ Луковъ. — При Херманщадтъ ромънската I армия бѣ разбита слѣдъ тридневни боеве.
30. Около София бѣ сваленъ единъ неприятелски аеропланъ. — Въ Персия турцитѣ заеха гр. Сакжъзъ.

О К Т О М В Р И

1. Ромънитѣ направиха десантъ при с. Ряхово.
3. Слѣдъ бой слѣзлитѣ при с. Рахово ромънски войска бѣха отхвърлени на ромънския брѣгъ.
4. Втората ромънска армия бѣ разбита около Кронщадтъ. — Гръцкото правителство подаде оставка.
7. Главнокомандующиятъ генералъ-майоръ Жековъ бѣ повишенъ въ чинъ генералъ-лейтенантъ.
8. Островътъ въ Дунава срѣщу бѣленския каналъ бѣ заетъ отъ съюзни войска.
9. Въ Гърция г. Ламбросъ състави кабинетъ. — Италианцитѣ започнаха деветата си офанзива при Изонцо.
19. Нашето настъпление въ Добруджа се възобнови.
21. Ромъно-руската съпротива го укрѣпената позиция Кубадинъ — Топрахисаръ бѣ сломена. — Унгарскиятъ президентъ графъ Щюргъ бѣ убитъ.
22. Наши войска заеха Кюстенджа.
23. Нашата 4. Прѣсл. дивизия зае Меджидие.
25. Първа Соф. дивизия овладѣ Черна-Вода. — Австро-унгарскитѣ войска заеха пр. Вулканъ.
27. Въ Унгария г. Кьорберъ състави кабинетъ.

Н О Е М В Р И

1. При Катерина стана сбиване между кралски и венизелски гръцки войска. — Подводницата „Дойчландъ“ пристигна въ Америка.

5. Германия и Австро-Унгария провъзгласиха Полна за независимо кралство.
8. Въ Америка за прѣдседател на Щатитѣ биде прѣизбранъ Уйлсонъ.
18. Сюзнитѣ войски въ Ромъния достигнаха линията Оршова—Крайова.
21. Помина се Н. И. и К. В. Францъ Йосифъ.
Падна Крайова.
22. Оршова бѣ заетъ отъ сюзни войски.
— Полскиятъ поетъ-романистъ Хенрихъ Сенкевичъ се помина.
23. Падна Турно Северинъ.
24. Наши войски минаха Дунава при Зимничъ и Сомовигъ и заеха гр. Александрия.
25. Падна Ръмникъ-Вълча (въ Влашко).
28. Паднаха Питещи и Къмполунгъ. — Белгийскиятъ поетъ Емилъ Верхаренъ бѣ убитъ при ж. п. катастрофа.

Д Е К Е М В Р И

1. Войскитѣ ни отъ Дунавската армия се доближиха до р. Арджошъ. — Въ Добруджа рускитѣ атаки срѣщу лѣвото ни крило бѣха отбити. — Въ Атина се завързаха прѣстрѣлки между гръцки войски и моряци на Съглашението.
2. Въ Гърция се обяви мобилизация.
3. Голѣмиятъ бой при Арджешъ се свърши побѣдоносно за армиятъ отъ Централния сюзъ. — Падна Търговище.
5. Плъвени бѣха откъснатитѣ още при Оршова ромънски войски.
6. Паднаха Букурещъ и Плоешъ. — Английскиятъ м-ръ прѣдседателъ Асквитъ подаде оставка.
7. Наши части минаха Дунава при Тутраканъ.
8. Съглашението обяви блокада на гръцкитѣ брѣгове.
9. Наши части минаха Дунава при Силистра и Черна-вода.
10. Цѣлиятъ Дунавски брѣгъ между Черна-Вода и Тутраканъ бѣ заетъ отъ наши войски. — Германската търговска подволница „Дойчландъ“ се завърна втори пжтъ отъ Америка.
11. Въ Англия Лойдъ Джоржъ състави новия кабинетъ.
12. Държавитѣ отъ Централния сюзъ подадоха идентична нота на неутралнитѣ, а посредствомъ тѣхъ и до воюващитѣ държави, съ която направиха прѣдложение да се започнатъ прѣговори за миръ. — Стана прѣустройство на кабинета Брилянъ.

13. Австрийскиятъ м-ръ прѣдседателъ фонъ Кьорберъ подаде оставката на кабинета. — Въ Влашко нашитѣ войски минаха р. Яломица.
14. Рускитѣ войски напуснаха позициитѣ си въ Добруджа.
— Въ сѣверо-източно Влашко падна гр. Бузю.
— Ромънскиятъ кабинетъ подаде оставката си. — Въ Русия за м-ръ на въшнитѣ работи бѣ назначенъ Покровски.
15. Поѣдставителитѣ на Съглашението въ Атина връчиха ултиматумъ на Гърдия за размѣстване войскитѣ ѝ. — Въ Добруджа рускитѣ войски напуснаха позициитѣ си.
16. Гръцкото правителство прие ултиматума на Съглашението.
17. Въ Добруджа нашата конница зае гр. Бабадагъ.
18. Гръцкото правителство издаде една заповѣдъ за арестуването на Вензелосъ, обвиненъ въ държавна измѣна.
19. Въ Добруджа нашата конница разби една руска казашка конна дивизия.
20. По линията Бабадашко езеро — с. Туркоаца се завързаха бовее, въ които руската укрѣпена позиция бѣше пробита.
21. Прѣдседателтъ на С. А. С. Щати Уйлсонъ направи своитѣ прѣдложения за миръ.
22. Нашитѣ войски влѣзоха въ Тулча.
23. Завърва се бой на линията Мачинъ—Исакча.
24. Падна Исакча.
25. Нашитѣ войски атакуваха прѣдмостовото укрѣпление Мачинъ.
26. Сюзнитѣ правителства отговориха на нотата на прѣдседатели на С. А. С. Щати, че сж готови да започнатъ веднага прѣговори за миръ въ нѣкоя неутрална страна.
27. Сюзнитѣ войски въ Влашко заеха Ръмникъ—Саратъ.
28. Коронацията на австро-унгарската императорска двойка.

ГЕНЕРАЛЪ-ЛЕЙТЕНАНТЪ ЖЕКОВЪ

Главнокомандующиятъ на Българската Дѣйствуваща Армия генералъ-лейтенантъ Н. Жековъ е роденъ въ гр. Сливень на 6. януари 1865. г. Слѣдвалъ е до IV класъ Соф. гимназия и свършилъ Соф. Военно училище и въ 1898 г. — италианската Военна Школа въ Турино. Военната си кариера като подпоручикъ почналъ е въ артилерията. Прѣзъ 1900. год. е получилъ назначение въ Щаба на Армията и зачисленъ въ Генералъ-Щабното вѣдомство. Като майоръ, той изпълнявалъ длъжността инспекторъ на класоветѣ въ Военното на Н. Величество Училище, дѣто прѣподавалъ Военна педагогия и е ръководилъ тактическитѣ занятия съ юнкеритѣ. Прѣзъ 1903. год. е билъ назначенъ за Началникъ на Школата за запасни подпоручици. Прѣзъ 1910. год. полковникъ Жековъ е билъ командиръ на I. пѣх. Соф. на Н. Ц. В. Князь Александъръ полкъ. Прѣзъ същата година билъ прикомандиранъ временно да изпълнява длъжността Началникъ на отделение при Щаба на Армията. Прѣзъ 1911. год. той отново поелъ командването на първи полкъ. На 1912. год. полковникъ Жековъ прѣзъ мартъ билъ назначенъ Началникъ на Военното на Негово Величество Училище. Прѣзъ същата година той придружавалъ Н. Ц. В. Прѣстолонаслѣдника на германскитѣ императорски маневри.

Съ обявяването мобилизацията прѣзъ първата Балканска война, той билъ назначенъ за Началникъ на Щаба на втора армия, която прѣвзе Одринъ, а по-послѣ издържа напора на гръцката армия по долината на Струма въ прочутитѣ дни отъ 30. юни до 5. августъ 1913. г.

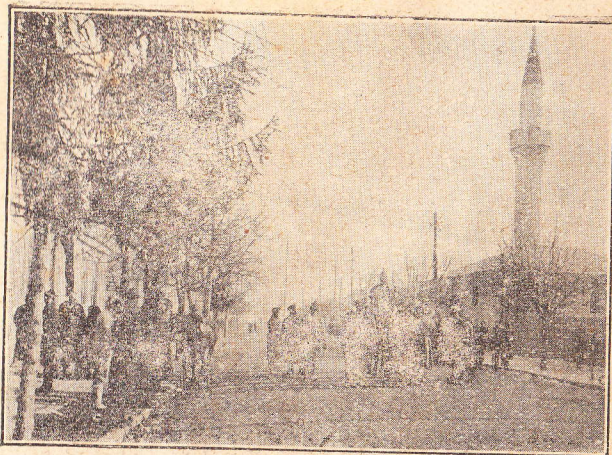
Веднага слѣдъ Балканската война полковникъ Жековъ получава поста Помощникъ на Началникъ Щаба на Армията. А прѣзъ май 1915. год. става началникъ на 3. Тунджанска Дивизия.

На 2. Августъ 1915. год. полковникъ Жековъ бѣ произведенъ въ генералски чинъ. На 21. сѣптъ мѣсець бѣ назначенъ Министъръ на Войната, а съ обявяване на мобилизацията пое поста Главнокомандующъ на Дѣйствуващата Армия.

На 13. X. 1916. г. бѣ произведенъ генералъ-лейтенантъ за бойни отличия.

Главнокомандующиятъ
Генералъ-лейтенантъ Жековъ

Н и ш ъ

ОСВОДЕНИТЪ БЪЛГАРСКИ ГРАДОВЕ

(Кратки свѣдѣния).

І. Въ Моравско

І. Нишъ. (25,000 души жители). Разположенъ е на брѣговетъ на Нишава, близо до вливането ѝ въ Морава. Въ околноститѣ му се намиратъ развалинитѣ на древния градъ Ниса, откождѣто носи названието си.

Въ VIII. в. Нишъ бѣше българско владѣние и отъ тогава до зазладяването му отъ сѣрбитѣ пазѣше своя чисто български характеръ. Така въ 1837. год. въ Нишко и Пиротско избухна въстание за освобождението на България.

Въ разни врѣмена Нишъ е билъ владянъ отъ маджари и турци. Сѣрбитѣ го овладѣха прѣзъ врѣме на руско-турската война едва слѣдъ като рускитѣ войски влѣзоха въ София. Берлинскитѣ договоръ присѣдани града заедно съ цѣло Поморавско къмъ Сѣрбия.

Още отъ турско врѣме Нишъ бѣ прѣвърнатъ въ крѣпостъ, която сѣрбитѣ бѣха засилили, използвайки височинитѣ около града. Старата Нишка цитадела стои непожтната.

Нашитѣ войски овладѣха Нишъ, слѣдъ боеве, на 23. октомври 1915. год.

Древниятъ градъ Ниса е родното мѣсто на Конст. Велики.

2. Пиротъ. (10,800 д. ж.). Чисто български центъръ. Околноститѣ му сж силно укрѣпени. Сѣрбитѣ го владѣятъ отъ 1878. год. Прѣзъ врѣме на сѣрбеко-българската война (1885. година), слѣдъ разбиването на сѣрбитѣ при Сливница, нашитѣ войски влѣзоха побѣдоносно въ Пиротъ на 15. ноември.

Пиротъ е извѣстенъ по своята килимарска индустрия.

Въ сегашната война нашитѣ войски го освободиха на 15. октомври 1915. год.

3. Лѣсковецъ. (15,000 д. ж.). Разположенъ е на лѣвния брѣгъ на Българска Морава, срѣдъ плодородното Лѣсковско поле. Слѣдъ априлското въстание Цариградската конференция на великитѣ сили (1876. г.) рѣши щото Лѣсковецъ, Нишъ, Пиротъ и Врания да се дадатъ на България; руско-турската война поирѣчи за това.

Сѣрбитѣ владѣятъ града отъ 11. декември 1877. год.

Въпрѣки дългогодишното робство, Лѣсковецъ и особно околността му назятъ своя чисто български характеръ. Самитѣ сѣрби наричаха лѣсковчани „бугарши“.

Градътъ е най важния индустриаленъ центъръ въ цѣла Поморавия и бивша Сѣрбия.

Нашитѣ войски влѣзоха въ Лѣсковецъ на 26. окт. 1915. г.

4. Врания. (11,500 д. ж.). Редомъ съ Нишъ, Пиротъ и Лѣсковецъ — Врания бѣ дадена на Сѣрбия съ Берлинския договоръ — 1878. г. Будниятъ български духъ на враниянци се прояви въ борбитѣ за нашето църковно освобождение, въ които тѣ взеха живо участие.

Врания е прочутъ съ своитѣ хубави лозя и вина. Въ околноститѣ му има много минерални богатства. Въ турско врѣме е билъ прочутъ съ своитѣ жельзани руди. Близо до града е лѣсковитата Вранска баня.

Сѣга Врания търгува съ конопени и мутафчийски издѣлия.

Нашитѣ войски го освободиха на 4. октомври 1915. год.

5. Зайчаръ. (9,500 д. ж.). Разположенъ е въ долината на Тимошъ, чийто центъръ е. При сѣрбския режимъ бѣше окръженъ градъ. Сѣрбитѣ станаха господари на Тимошката долина много по-рано, откождѣто на Моравската. Зайчаръ имъ бѣше даденъ на 27. априль 1833. год. по силата на Одринския миръ

(1829. год.), сключенъ между Русия и Турция. Въпреки отдавнашното си откъсване отъ българското тѣло, населението на Зайчаръ, както и това на дѣлата Тимошка долина, не е забравяло своето българско произхождение и е доказвало това съ участието си въ борбитѣ за освобождението на България.

На 13. октомври 1915. година нашитѣ войски влѣзоха въ Зайчаръ.

6. Неготинъ. (6,500 д. ж.) Разположенъ е въ жгѣла между Дувава и Тимокъ. Основанъ е отъ Названтъ-Оглу, като крѣпостъ. Въ 1810. година — при въстанието е падналъ въ ръцѣтъ на българския войвода Хайдутъ Велко, по-късно убитъ въ самия градъ.

Сърбитѣ го владѣятъ отъ 1833. година.

Градътъ е прочутъ съ своитѣ вина. Въ околноститѣ му има много руди.

Войскитѣ ни го освободиха на 10. окт. 1915. година.

7. Нияжевецъ. (4,900 д. ж.). Разположенъ по горното течение на р. Тимокъ, на пътя Нишъ — Зайчаръ. Сърбитѣ го владѣятъ отъ 1833. година.

Нашитѣ войски го освободиха на 13. окт. 1915. година.

8. Пожаревецъ. (13, 400 д. ж.). Разположенъ е въ Моравската долина между р. р. Морава и Млава. Българското име на Пожаревецъ — Браничево е запазено въ едно околно село. До турското нашествие Браничево бѣше седалище на българска цитрополия (Браничевска). Копринарски центъръ е. Въ околноститѣ му има четири каменовжглени мини.

Съюзнитѣ войски го овладѣха на 30. септ. 1915. година.

9. Парачинъ. (5,900 д. ж.). Нашитѣ войски го освободиха на 22. окт. 1915. година.

10. Алексинецъ. Освободенъ на 24. окт. 1915. година.

11. Пронупле. (5,800 д. ж.). Разположенъ е на тѣвния брѣгъ на р. Топлица — притокъ на р. Морава. При сръбския режимъ бѣ окръженъ центъръ на Топличкия окръгъ. Винарски центъръ. Въ околността се сѣе много тютюнъ. Наши и съюзни войски го освободиха на 31. октомври 1915. година.

12. Кюприя. (5,400 д. ж.).

13. Власотинци. (5,000 д. ж.) Разположенъ е на р. Влаина при входа ѝ изъ Власинското дефиле. Индустираленъ центъръ Надна на 23. окт. 1915. година.

II. Въ Македония.

1. Скопие. (47,000 д. ж.). Старъ български градъ още отъ VI. и VII. в., когато българитѣ се настаниха на Балканския полуостровъ. Жителитѣ му въ грамадната си частъ сж българи, а слѣдъ тѣхъ идатъ турцитѣ.

Разположенъ е на двата брѣга на Вардара, въ политѣ на Шаръ. На югъ отъ града се простира Скопското поле. Околноститѣ на града сж пълни съ минерални богатства.

Скопие е много старъ градъ. Подъ название Скупи, той е билъ столица на Дардания (II в. сл. Хр.)

Въ 1840. г. Петъръ Дамянъ, внукъ на Самуила повдигна тукъ въстание противъ Византия и направи отъ Скопие своя столица.

Въ Скопие още прѣзъ 1569. год. е била открита българската книжарница на Кара Трифонъ, а църковниятъ въпросъ е повдигнатъ за прѣвъ пътъ тамъ.

Въ турски ръцѣ падна слѣдъ Косовската битка.

Българщината въ града е взела живо участие както въ църковнитѣ ни борби, така и въ борбитѣ срѣщу сръбитѣ.

Скопие е важенъ центъръ на пътника и справедливо се счита столица на Македония.

Отъ Скопие сж родени Кирилъ Пѣйчиновичъ, Хаджи Понкратъ и др.

Нашитѣ войски го освободиха на 8. октом. 1915. год.

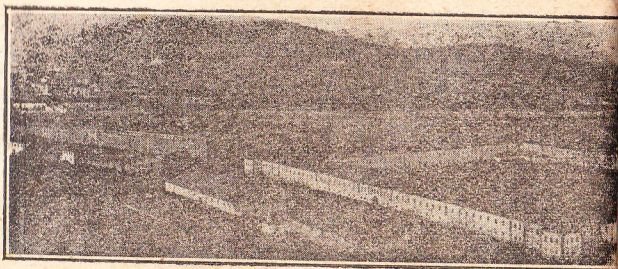
2. Битоля. (48,000 д. ж.) Най-големиятъ македонски градъ. Разположенъ е въ подножието на Перистеръ-планина. Основанъ е прѣзъ сръбнитѣ вѣкове отъ българитѣ до мѣстото на древния гр. Хераклия. Въ околноститѣ му има много манастири, отдѣто сръбитѣ сж го нарѣкли Манастирионъ.

Още прѣзъ първото българско царство Битоля е станалъ центъръ на българската книжовностъ. Не по-малко е било това и политическото значение на Битоля.

Българщината въ Битоля при всѣки случай се е проявила всѣкога до днешни врѣмена.

Дворцитѣ на Самуиловия наследникъ князь Радомира сж повдигали въ Битоля.

Прѣзъ послѣднитѣ години (1903 г.) тукъ избухна Илинското въстание, а прѣзъ дѣлото турско владичество Битоля бѣше центъръ на българската просвѣта въ Македония.

Битоля.

Битоля, въ който градъ българскитѣ войски влѣзоха на 20. ноември 1915. година, има нещастieto да попадне въ края на 1916. г. въ ново — увѣрени сме — недълготрайно робство.

3. Прилѣпъ. (22,000 ж.). По число на населението си, Прилѣпъ е третиятъ градъ по голѣмина въ Македония. При турския режимъ градътъ имаше 26,000 души жители, отъ които 18,500 българи, 7,000 турци и 500 — отъ разни народности.

За българския му характеръ говори името му, поменувано въ стари грѣцки документи — Прилапаса. Единъ отъ най-старитѣ български паметници — надписъ отъ 996. г. е намиренъ въ близкото до Прилѣпъ село Варошъ. Въ околноститѣ му се намиратъ прочутитѣ Маркови кули, градени въ Византийско врѣме и възобновавани отъ българскитѣ царе, особено отъ Самуила, който е смѣталъ Прилѣпъ за най-силна своя крѣпостъ.

Че Прилѣпъ е чисто български градъ — съществуватъ редъ свидѣтелства на по-стари и по-нови историци, между които даже и сърби. Въ по-ново врѣме Прилѣпъ доказа своя български характеръ, както въ черковнитѣ борби отъ 1871. год. така и прѣзъ врѣме на борбитѣ за свободата на Македония.

Градътъ бѣ освободенъ отъ храбритѣ ни войски на 3. ноември 1915. год.

4. Тетово (20,000 д. ж.). Разположенъ е въ подножието на величествения Шаръ. Градътъ още въ старо врѣме билъ населенъ съ българи. Прѣзъ турско врѣме въ Тетово се прѣселили много албанци, но това не попрѣчило щото градътъ да запази чисто българския си характеръ.

Въ Тетово е учителствувалъ Кирилъ Пѣйчиновичъ, който издаде първитѣ книги на простъ-български езикъ.

Нашитѣ войски влѣзоха въ града на 25. октомври 1915. г.

5. Щипъ (15,500 д. ж.) Въ древността е извѣстенъ като Астибо, а въ срѣднитѣ вѣкове — Стипионъ. Разположенъ е на брѣговетѣ на р. Врѣгалница. Прѣзъ врѣме на турския режимъ броеше 20,000 д. жители, но както въ всички македонски градове слѣдъ завладяванетоъ имъ отъ сърбитѣ, голѣма частъ отъ българското население се изсели.

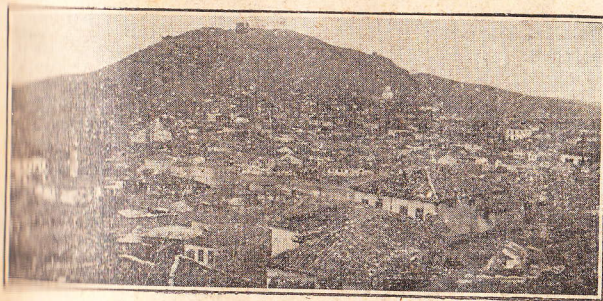
Въ Щипъ е роденъ първиятъ български ученъ педагогъ Носифъ Ковачевъ, професорътъ въ нашия университетъ Милетичъ, а също и мъченически загиналиятъ за свободата на Македония Мило Развигоровъ.

Въ турско врѣме Щипъ бѣше центъръ на епархия.

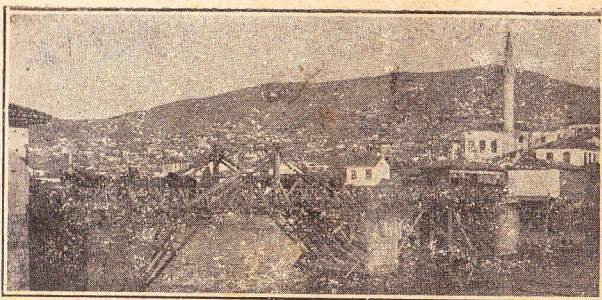
Нашитѣ войски го освободиха на 5. октомври 1915. год.

6. Велесъ. (15,500 д. ж.) На р. Вардаръ. Прѣзъ него минава ж. п. линия Скопие — Солунъ.

Въ Велесъ е роденъ извѣстниятъ нашъ старъ поетъ и дѣецъ Райко Жинзифовъ.

Щипъ.

Велесъ.

Велесъ взе живо участие въ борбитѣ за учрѣдяване българската Екзархия съ прѣдставители въ народния съборъ прѣвъ 1871. година.

Освободенъ на 6. октомври 1915. г. отъ нашитѣ войски.

7. Куманово. (12,500 д. ж.). Градътъ е чисто български. Отъ 1,400 къщи, които има Куманово, едва 200—250 сж сръбски и сърбомански. За стария български характеръ на града свидѣтелствуватъ и нѣкои исторически паметници. Напоследъкъ въ кумановската църква бѣ открита гробницата на царъ Михаилъ Шишмана, убитъ отъ своя зетъ при Велбжидъ въ сръбско-българската война прѣвъ 1330. година.

Освободенъ на 6. октомври 1915. година.

8. Охридъ. (11,000 д. ж.). Въ древността е наричанъ Лихнида. Надвѣсенъ надъ синитѣ води на дивното Охридско езеро, Охридъ е единъ отъ най-красивитѣ градове на Македония. Като български градъ той е първото огнище на нашата просвѣта: тамъ дѣйствиуаха първитѣ ученици на св. св. Кирила и Методия — св. Климентъ, св. Наумъ и св. св. Седмочисленици.

Охридъ е билъ столица на България и при старото българско царство въ него бѣ учрѣдена българска патриаршия, която еществувала до края на първото българско царство. Следъ това въ Охридъ бѣ създадена българска архиепископия, която трая дѣли 700 години (до 1767 година) еъ което градътъ бѣше

центръ на българския духовенъ животъ прѣвъ най-чернитѣ дни на двойното робство.

Въ по-ново врѣме Охридъ взе участие въ духовнитѣ борби на българския народъ за създаване самостоятелна църква. Охридъ е Гр. Пърличевъ. Освободенъ е на 24 ноември 1915 г.

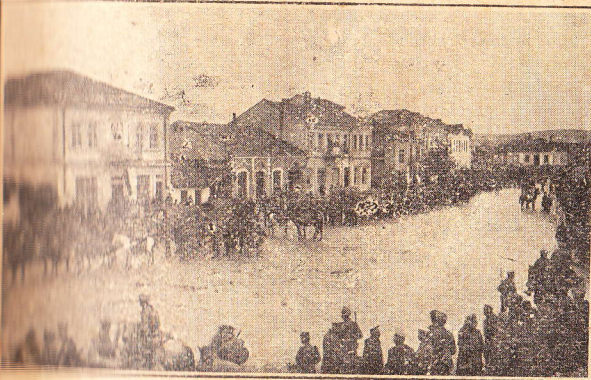
9. Дебъръ. (11,200 д. ж.) Разположенъ на р. Дринъ, почти на самата граница между Албания и Македония и затова населението му е българско и албанско. Дебъръ е взелъ участие въ македонскитѣ борби. Освободенъ е на 22. ноември 1915 год.

10. Струга (5,000 д. ж.) Струга се гуши въ подножието на Чумрица планина, край Охридското езеро при устието на Дринъ, която дѣли града на двѣ. Градътъ е населенъ съ македони и арнаути. Струга е родното мѣсто на мъченически мученицитѣ Врати Миладинови, които създадоха първия сборникъ на български пѣсни.

Струга е извѣстенъ съ своитѣ градини.

Нашитѣ войски го освободиха на 26. ноември, слѣдъ като героично сломиха отчаяната сръбска съпротива въ самия градъ.

11. Крива Паланка. (1,904 д. ж.) Прѣди балканската война Крива-Паланка броеше повече отъ 4,500 д. жители, но

Крива Паланка.

Охридъ.

слѣдъ падането му подъ сръбско робство населението му значително намалѣ. Градътъ отстоеше на 13 километра отъ границата ни.

Разположенъ е въ подножието на известната отъ Балканската война важна сръбска позиция Султанъ-тепе, на Крива рѣка, отъ която носи и названието си. Основанъ е въ 1634 г. отъ Байрамъ паша като крѣпостъ.

Близко до града се намира манастира св. Якимъ, основанъ отъ св. Якимъ — ученикъ на св. Ив. Рилски. Около града има много желязни руди.

Тукъ е учителствувалъ х. Якимъ Кръчовски, първиятъ български писател, който е печаталъ книги на ново български езикъ.

Освободенъ на 3. октомври 1915. год.

12. Кичево (1500 д. ж.). Малъкъ градецъ съ чисто българско население. Роденъ градъ на Йокимъ.

Нашитѣ войски го освободиха на 13. октомври 1915. г.

13. Причина (1500 д. ж.) Прѣзъ турско врѣме бѣ окръженъ градъ и броеше около 25,000 жители, но сръбското иго се отрази бурже и върху Причина. Населението му е българско и албанско мохамеданско. На 7—8 км. отъ града е гроба на Султанъ Мурада („Султанъ Мурадъ тюрбеси“), убитъ

коварио на Косово поле отъ Милошъ Облича прѣзъ врѣме пораженieto на сръбския князъ Лазара.

Въ Причина поради многото мюсюлманско население жилището въ града, има 14 джамии, отъ които най-интересна е джамията на Султанъ Мурада.

Прѣзъ 1910. год. (хуриета) днешниятъ владѣтель на Турция И. И. В. Султанъ Мехмедъ V посѣти Причина за да се поклони на гроба на великия османски владѣтель султанъ Мурадъ.

Причина бѣ освободенъ на 6. ноември, слѣдъ боя на Косово поле.

14. Крушово (6000 д. ж.). Старъ градъ, основанъ прѣди 4—5 вѣка отъ чисти българи прѣселници отъ Дебърско. Къмъ 1788. год. въ града сж приходили власи (аромѣни), пришедци отъ разорения градъ Моско-поле.

Българскиятъ духъ е билъ винаги буденъ въ Крушово. Така градътъ още отъ 1867. г. има свое училище, а отъ слѣдната година и своя църква. Българското училище въ Крушово съвѣричело съ тия въ Скопие, Витоля и Прилѣпъ.

Въ 1903. год. отъ Крушово избухна голѣмата революция въ Македония, а по късно борцитѣ за македонската свобода, начело съ незабравимия Пито Гулевъ, завладѣха града и околната му и цѣли 10 дни надъ Крушово се вѣ българско знаме.

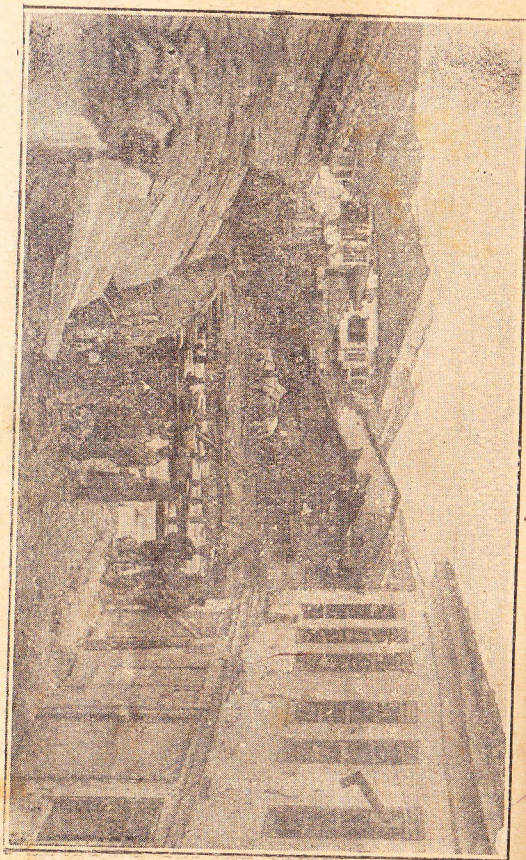
Поради тая дързостъ Крушово бѣ разоренъ и опожаренъ. Сѣга той е създаденъ наново.

Нашитѣ войски го освободиха на 15. ноември 1915. год.

15. Гевгели (5,000 д. ж.). Гевгели, броящъ 5,000 д. ж. прѣди сръбското робство, бѣ обезлюденъ слѣдъ настаняването на сръбската властъ въ града. Въ турско врѣме Гевгели бѣше единъ отъ най-цѣтущитѣ градове на южна Македония. За това новогна и откъсването на Солунъ отъ Гевгели, тъй като двата града работѣха единъ за други. До балканската война Гевгели принадлежало само пашкули за повече отъ 1 милионъ лева. Името града, така и околноститѣ му сж чисто български.

Прѣзъ настоящата война градътъ пострада твърдѣ много.

Нашитѣ войски го заеха на 29. ноември слѣдъ изгонването на англо-френцитѣ задъ грѣцката граница.

III. Въ Добруджа.

1. Кюстендна (25,000 д. ж.). Кюстенджа е основанъ отъ милетски колонисти, подъ името Томи. Въ древността градътъ е игралъ голъма роль прѣзъ врѣмето на македонскитѣ владѣтели, а по-късно при римската империя. Сегашното си име градътъ носи отъ 600 год. сл. Хр. Кюстенджа е мѣстото, гдѣто бѣ заточенъ и се помина римскиятъ поетъ Овидий.

Прѣзъ миналия вѣкъ около града се разви голъмо сражение между руси и турци прѣзъ пролѣтѣта 1854 год. Отъ края на XIX в. Кюстенджа започна да се развива много живо: така прѣзъ 1879 год. той броеше 5,000 д. жители, въ 1899 г. — 12,000, а днесъ — повече отъ 25,000 д. жители.

Градътъ бѣ даденъ на Ромъния съ берлинския договоръ и едва слѣдъ това въ него се заселиха ромъни.

Кюстенджа, наредъ съ ромънскитѣ, имаше българско училище и църква.

Пристанището на Кюстенджа е едно отъ най-уреденитѣ на Черно море: то струва повече отъ 100 милиона лева. Прѣзъ 1911 г. то е било посѣтено отъ 996 парахода съ 1,246,181 т. на.

Нашитѣ войски го завзеха на 22. октомври 1916 год.

2. Добричъ (17,147 д. ж.). Разположенъ е въ равнина. Въ миналото градътъ е наричанъ Пазарджикъ или Хаджи Оглу Пазарджикъ.

Споредъ Каницъ градътъ е основанъ прѣди 300 години отъ нѣкой си Хаджи Оглу Бакалъ. Най-старото му население се състояло отъ турци, татари и цигани; българитѣ сѣ дошли по-късно. Тия българи, слѣдъ като взеха връхъ, наложиха въ 1882. г. новото му име — Добричъ на името на нѣкогашния добруджански владѣтель Добротичъ.

Добричъ бѣше първостепененъ търговски градъ, но ромънското яго попрѣчи на неговото развитие.

Ромънитѣ взеха града чрѣзъ Вукурешкия договоръ въ 1913. год.

Освободенъ бѣ на 4. септември 1916. год. и задържанъ въпрѣки силнитѣ руски атаки на 5, 6. и 7. септември.

3. Силистра (11,646 д. ж.). Силистра бѣше едно отъ оживенитѣ наши пристанища на Дунава. Прѣзъ всячки врѣмена градътъ е ималъ чисто българска физиономия; отъ 11,645 д. ж.,

6312 бѣха българи, 3820 турци, а останалитѣ — татари, ромъни и пр.

Още отъ старо врѣме Силистра е укрѣпенъ и билъ мѣсто на голѣми боеве.

Ромънитѣ го завладѣха прѣвъ 1913. г. съ Букурешкия миръ. Тѣ бѣха създали отъ него една силна крѣпость, която нашитѣ войски заеха на 9. септември 1916. год.

4. **Тутрананъ** (6000 д. ж.). Ромънитѣ, слѣдъ заемането на града прѣвъ 1913. г. създадоха отъ него една модерна и силна прѣдмостова крѣпость.

Нашитѣ войски, слѣдъ атакуване, я завладѣха на 6. септември съ 25,000 пѣхвинци, 122 орѣдия и др. военни материали.

5. **Балчикъ** (6616 д. ж.). Благодарение на мѣстоположението си Балчикъ, прѣди заемането му отъ ромънитѣ, бѣше пристанище на цѣла Добруджа; по-късно съ построяването на линията Декия—Добричъ градътъ западна. Освободенъ е на 4. септември 1916. год.

6. **Каварна** (4,102 д. ж.) Населението му е българско (2,345 д.) и гатауко (1,079 д.) Освободенъ на 4. септември 1916 год.

7. **Черна-Вода** (3250 д. ж.). Основанъ е на мѣстото на стария крѣпостенъ градъ Аксиполисъ. Турското му название е било Боазной. По голѣма известность въ ново врѣме доби градътъ слѣдъ прокарването на ж.-п. линия Кюстенджа—Черна Вода, а по-късно и съ голѣмия мостъ на Дунава. Черна-Вода е центъръ, гдѣто се произвежда много циментъ. За охраната на голѣмия мостъ ромънитѣ бѣха създали отъ Черна-Вода — едно модерно прѣдмостово укрѣпление.

Нашитѣ войски го заеха на 25 октомври 1916. год.

8. **Меджидие** (4000 д. ж.). Нарѣченъ е на името на Султанъ Меджидъ. Известенъ е съ своитѣ кобадински вина и като мелничарски центъръ.

Заеъ бѣ отъ нашитѣ войски на 23. октомври 1916. г.

9. **Мангалия** (2000 д. ж.). Въ старо врѣме Мангалия е билъ голѣмъ градъ съ около 30 х. д. ж. Въ срѣднитѣ вѣкове е известенъ като голѣмо пристанище. Тогава се е наричалъ Галатисъ. Прѣди войната той бѣ военното пристанище на Ромъния. Заеъ бѣ отъ войскитѣ ни на 15. септември 1916. г.

10. **Баба-дагъ**. (3500 д. ж.). Градътъ е разположенъ въ долинѣ на гористата Бабадашка планина. Като крѣпость е иг-

рналъ важна роля въ войнитѣ между Русия и Турция. Населението му е прѣдимно българско. Околността сѣщо е населена съ компактна маса българи.

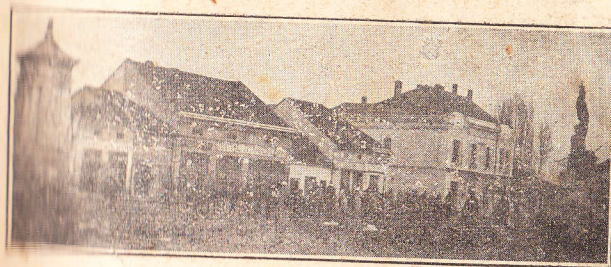
Градътъ бѣ освободенъ на 17. декември 1916. год.

11. **Хърсово**. (3100 д. ж.). На мѣстото на днешното Хърсово вѣкога се е издигала ромската крѣпость *Carsium*. Хърсово е рибарски центъръ.

Нашитѣ войски го заеха на 16. декември 1916. год.

12. **Тулча**. (26,000 д. ж.). Той е най-голѣмиятъ градъ въ Стара Добруджа. Споредъ официалната румънска статистика 18 х. д. отъ жителитѣ на Тулча сѣ българи. Тулча е наистина чисто български градъ. До прѣди 10 години българската колония въ него имаше IV класно училище и своя църква, които бѣха и отнети отъ ромънитѣ по-късно. Прѣди освобождението на България въ Тулча е дѣйствувалъ Стефанъ Караджа.

Градътъ бѣ освободенъ на 21. декември 1916. год.

Княжевецъ.

Генералъ-майоръ Найденовъ
Министъръ на Войната

ГЕНЕРАЛЪ-МАЙОРЪ НАЙДЕНОВЪ

Министъръ на Войната

Генералъ-майоръ Калинъ Найденовъ е роденъ на 25. августъ 1863. год. въ с. Широка-Лъжа (Пловдивско). На 5. септември 1882. г. той постъпилъ въ Софийското военно училище, а на 30. VIII. 1885. г. произведенъ въ чинъ, подпоручикъ. Като такъвъ, той участвува въ войната съ сръбитѣ въ 1885 г. и на 7. XI. въ боеветѣ при Сливница бѣше раненъ. Прѣзъ 1888. год. е билъ командированъ въ гр. Туринъ въ артилерийско инженерната апликационна школа, която завършилъ съ отлични успѣхи. Прѣзъ 1892., 1893. и 1894. год. е билъ командированъ въ Германия, Франция и Англия въ голѣмитѣ военни технически заведения, а да се запознае съ устройството имъ и съ фабриката на артилерийскитѣ материяли, а въ послѣдствие за приемане на поръчанитѣ тамъ материяли за нашата армия. Слѣдъ това той е изпълнявалъ длъжността началникъ на Соф. артилер. арсеналъ. На 2. августъ 1895. год. той е произведенъ въ чинъ майоръ. Прѣзъ време на службата му въ арсенала той изпълняваше съ щерѣменно и длъжноститѣ: членъ на артилерийския комитетъ при Военното Министерство; преподавателъ въ Военното училище и пр. Прѣзъ 1901. год. е билъ назначенъ началникъ на техническата часть при артилерийската инспекция. Прѣзъ 1902. г. е произведенъ въ чинъ подполковникъ, по-сетнѣ той бива на нѣколко пѣти командированъ въ Германия (Дюселдорфъ и Есенъ). Прѣзъ 1906. г. произведенъ въ чинъ полковникъ. Прѣзъ 1908. г. бѣ назначенъ командиръ на 2. артилерийски полкъ, а слѣдъ това прѣзъ 1912. год. назначенъ помощникъ на инспектора на артилерията, въ която длъжностъ остава и при Общата Главна Квартира до демобилизацията на армията нв.

Прѣзъ 1913. г. биде назначенъ за инспекторъ на артилерията. На 14. II. 1914. г. бѣ произведенъ въ чинъ генералъ-майоръ. На длъжността инспекторъ на артилерията той остава до 23. IX. 1915. год., когато биде назначенъ Министъръ на Войната.

Полковникъ Луковъ
Началникъ Щаба на Дѣйствующата Армия,

ПОЛКОВНИКЪ ЛУКОВЪ ИВАНЪ

Началникъ Щаба на Дѣйствующата Армия.

Роденъ е въ гр. Габрово на 22. августъ 1872. г. Свършилъ Софийската гимназия въ 1888. г., той постѣпва въ Военното на Н. В. училище, отъ кождѣто е билъ произведенъ въ първи офицерски чинъ на 2. августъ 1891. г. Въ 1898. г. е постѣпалъ въ Петербургската военна академия, която свършилъ съ успехъ. Прѣзъ 1901. г. е билъ произведенъ майоръ и назначенъ командиръ на дружина въ 5. пѣх. Дунавски полкъ. Прѣзъ 1910.—1912. и частъ отъ 1913. г., въ чинъ подполковникъ, той е заемалъ длъжността Началникъ Щаба на 1. пѣх. Софийска дивизия и като такъвъ е взелъ участие съ дивизията въ двѣтъ Балкански войни. Слѣдъ войната, прѣзъ 1913. г. е билъ назначенъ Началникъ на Военното на Н. В. училище, а слѣдъ това командиръ на 38. Одрински полкъ, командиръ на 2. бригада отъ Балканска дивизия и, извѣстно време, началникъ щаба на 3. военно-инспекционна област, на която длъжностъ го заварва мобилизацията. До 1. септември 1916. г. той изпълняваше длъжността помощникъ Началника на Дѣйствующата Армия и Началникъ на Оперативния отдѣлъ, а слѣдъ тая дата — Началникъ Щаба на Дѣйствующата Армия.

Полковникъ Луковъ е билъ воененъ аташе: въ Парижъ — прѣзъ 1906—1907. год. и въ Петербургъ — прѣзъ 1908. г. Той е билъ командированъ отъ страна на Българската Армия на голѣмитъ Французки маневри прѣзъ 1905., 1906. и 1907. год. Билъ е, освѣнъ това, ватоваренъ съ важни военни мисии.

† Генералъ-майоръ Константинъ Жостовъ
Бившъ Началникъ на Щаба на Дѣйствующата Армия.
роденъ на 12. октомври 1867. г., починалъ на 30. августъ 1916 г.

Популярното име на високодаровития генералъ ще остане
за винаги свързано съ нашата военна история, и съ развитието
и издигането на нашата млада и ювачна армия.

БЪЛГАРИЯ

прѣзъ войната 1915—1916. година.

Частъта на България удари, когато всички опити за едно дипломатическо разбирателство съ Сърбия и нейните велики покровители и съюзници — Англия, Франция и Италия по въпроса за Македония, бѣха осуетени. Сръбскитѣ държавни и военни, ославяйки се на своитѣ голѣми съюзници, които се бѣха се освободили отъ духа на 1913 година, а държавитѣ отъ Съглашението не искаха или не можаха да разбератъ, че българскитѣ войникъ можеше да се бори рамо до рамо само съ сръбскитѣ на оная отъ двѣтѣ воюващи европейски групировки, която би ни гарантирала безусловно заграбенитѣ прѣзъ 1913. година български земи.

Прѣдъ видъ приближаващата се вълна на войната къмъ България, българската армия трѣбваше да бжде готова за защита на своитѣ интереси. На 10. септември 1915. г. тя бѣше мобилизирана. Държавитѣ отъ Съглашението направиха слѣдъ това всичко възможно за скъсането на послѣдния мостъ за споразумение. Тѣ отидоха съ своитѣ дипломатически прѣдставители, а сръбскитѣ войски веднажъ нападнаха нашитѣ части, охраняващи границата ни

около Бѣлоградчикъ. България даде заслуженъ отговоръ на това предизвикателство: на 1. октомври тя обяви война на Сърбия. Само два мѣсеца следъ това време Сърбия не съществува, Македония бѣ свободна, а дошлите въ помощ на Сърбия англо-френски войски — отхвърлени задъ гръцката граница.

На 5. януари 1916. г. въ Нишъ стана срѣщата между Н. И. В. Кайзера и Н. В. Царь Фердинандъ. На произведения парадъ по той случай участвуваха войски отъ четиритѣ държави на Централния съюзъ. Това бѣше една тържествена манифестация за постигнатитѣ побѣди на Балкана и за установяването на здравата връзка между четиритѣ съюзни държави — връзката, на която Сърбия съ своя желѣзопътевъ центъръ Нишъ послужи за съединително звено.

Колко голѣмо бѣ значението на тоя успѣхъ за бъдещето на войната и частно за войната на Балканитѣ може да се сѣди по това, че стремежитѣ на противника прѣзъ цѣлата 1916. год. на Балканския воененъ театръ се покриваха напълно съ желанието да се прѣкъсне тая връзка — пѣтя Берлинъ — Цариградъ. Натоваренъ, покрай политическата си мисия, съ тая задача, ген. Сарай стоеше въ Солунъ, а въ края на изтеклата година бѣше увлѣчена и Ромѣния противъ насъ и нашитѣ съюзници съ същата цѣль.

Разгръмяването на Сърбия На 25. септември 1915. год. съюзнитѣ австро-германски войски подъ командата на фелдмаршалъ Макензена прѣдприеха своята офанзива срѣщу Сърбия: отъ западъ — прѣзъ р. Дрина и отъ сѣверъ — прѣзъ Дунава. Обреновацъ, Вѣлградъ, Пожаревацъ и Голубацъ бѣха бързо завладяни отъ съюзнитѣ войски, които успѣха съ това да си създадатъ единъ Тетъ де-понъ на Дунава по двата брѣга на Морава, гарантиращъ имъ прѣхвърлянето на една по-голѣма армия срѣщу Сърбия. Първоначално сѣбитѣ смѣтаха да окажатъ съпротива на Валевската позиция, която отдѣлно време бѣха укрѣпявали, а по-късно на Рудникъ. Вѣрнитѣ успѣхи на съюзнитѣ армии, обаче принудиха сѣбитѣ да се откажатъ отъ вѣска съпротива при Валево, а появяването на австро-унгарскитѣ войски на дѣсния брѣгъ на р. Дрина при Вишеградъ компромитира и задържането имъ на Рудникъ.

Намѣсата на българската армия, която на 1. октомври форсира цѣлата сръбска граница отъ Дунава до гръцката граница влоши съвършено положението на сѣбитѣ, които, на-

нашати отъ западъ стѣгна въ Тетъ де-понъ да се биятъ на единъ фронтъ, дългъ 800 километра. Събитъ веднага трѣбваше да прѣминатъ въ отбрана по цѣлия тоя фронтъ, градейки надеждитѣ си за подобрене на своето положение само на своитѣ позиции, които войски бѣха настѣпили въ Македония.

Още първитѣ успѣхи на нашата армия, обаче, осуетиха възможността на англо-френцитѣ да се притекатъ на помощ на Сърбия: съ падаването на Врания (4. окт. 1915. г.) и Скопие

(10. окт. с. г.) нашите войски още в първите дни на войната издвораха съвършено сръбската армия, действаща в Сърбия, от сръбските и англо-френски войски в Македония. Заредиха се след това във деня в деня успѣхи, които съкрушаваха сръбската съпротивителна мощь. В края на втората седмица от м. октомври цѣлата силно укрѣпена линия на източната сръбска граница бѣше прѣмината следъ побѣдоносни боеве за нашите войски и важните укрѣпени пунктове Зайчаръ, Княжевецъ, Пиротъ и пр. бѣха оставали въ нашия тилъ.

Въ сѣщото време бѣ постигната и връзката между съюзнитѣ и наши войски по дѣсния брѣгъ на долна Морава.

На обградената въ сръдта на октомври отъ четири страни сръбска армия оставаше само единъ пъкъ за отстъпление — къмъ Черна-Гора — Албан я. Съ концентрически удари четири-жгълникътъ, въ който бѣ затворено ядрото на сръбската армия бързо се стѣсняваше съ заемането на Тетово, Лѣсковецъ, Нишъ, и Прокупле отъ нашите войски и на Куршумлия, Нови-пазаръ и Сеница отъ съюзнитѣ. Сръбската армия, разстроена вече, бѣ отхвърлена на Косово поле, дѣто бѣ принудена да даде новъ бой, продължилъ прѣзъ цѣлитѣ първи 10 дни на м. ноември 1915. г. и свършилъ — както е известно — катастрофално за нея. Разложението на сръбската армия бѣше пълно. Тя бѣше отхвърлена къмъ Черна гора и Призренъ въ мѣчно проходимитѣ албански планини, дѣто на 20. ноември една наша колона достигна отстъпващите сръбски войски при с. Люма (сѣверна Албания) и ги разби окончателно.

Съ това се свършиха операциите сръщу сръбската армия, която за 47 дни, споредъ бюлетена на Действующата армия, отъ 17. ноември, само до тоя деня е оставила въ наши рѣждъ: 50,000 плѣнници, 265 орждия, 136 артилерийски ракли, 100 хиляди пушки, 36,000 артилерийски снаряди, 3,000,000 патрона хотни патрона 2,360 вагона и 63 локомотива. Тая плячка бѣ увеличена съ едри цифри при прѣсѣждането на остатѣцитѣ отъ сръбската армия въ Албания*), дѣто тежките климатически условия завършиха пълното разтление на сръбската войска.

*) Бюлетивитѣ на Щаба на Действующата армия отъ 16. до 29. ноември споменаватъ между другото за взимането на следнитѣ нови трофеи отъ разбитата сръбска армия: 127 орждия, 100 ракли, 215 автомобиля, 1000 души плѣнници и пр.

Дѣйствиата въ Македония

Още отъ началото на военните дѣйствиа сръщу Сърбия, англо-френските войски въ Македония заедно съ сръбските части, действащи тукъ, успѣха да се накрѣпятъ на линията Свинска-глава — Градско — Кривопаланка. Сръщу тая англо-френска-сръбска армия, брояща прѣзъ окт. около 60 хил. души, а прѣзъ ноември 1915. год. двойно повече войски, слабите наши части трѣбваше да държатъ отбранително положение до привършването на операциите сръщу Сърбия. Тая задача бѣше изпълнена блѣстяще отъ малобройните наши части, останени като заслонъ сръщу англо-френското настѣпление. Това даде възможность на действащата сръщу Сърбия наша армия да развие спокойно своите операции, привършени съ пълно успѣхъ въ началото на ноември. Съ изгонването на сръбската армия въ Албания се доби вече възможность за отдѣляне една достатъчно силна наша армия къмъ Македония. Въ началото на м. ноември операциите за изгонването на англо-френцитѣ отъ Македония бѣха започнати. Още въ първите боеве противникътъ бѣше отхвърленъ задъ линията Кривопаланка — р. Нардара — долното течение на р. Черна. Цѣлата на нашето главно командване бѣше да обхване постепенно фланговете на противника и, когато операциата назрѣе достатъчно, да се нанесе решителния ударъ на противника. Въ редъ последователни боеве нашите войски застрашиха дѣйствително неприятелското разположение и противникътъ бѣ бързо принуденъ да отстъпи по цѣлата фронтъ къмъ двайсетѣ дни на ноември.

Между това нашата колона, насочена по пътя Тетово — Гостиваръ — Кичево съ обекти Дебъръ и Охридъ, имаща за цѣлъ да не позволи следиването на останките отъ разбитата сръбска армия къмъ англо-френските войски и прѣсѣждането пътя за отстъплението на сръбските части къмъ Македония, изпълни успѣшно своето назначение. Вслѣдствие енергичното и пълно настѣпление Битола бѣ заетъ отъ наши войски на 20., Дебъръ на 22., а Струга на 24. ноември.

Операциата сръщу англофренцитѣ следъ отхвърлянето имъ отъ линията Кривопаланка — Свинска-глава се разви така. Следъ като отхвърлиха англофренските войски задъ р. Черна, прѣсѣждането имъ става въ три колони: по дѣсния брѣгъ на Нардара съ обективъ Ревгели, по лѣвия брѣгъ на сѣщата рѣка и по шосето Костурино — Дойранъ. Настѣпващите въ тоя редъ наши колони съ успѣшни боеве, завързани по линиите Мирочче —

Петрово, устието на р. Коджиръ и Пристанъ — Мешели — Каали, въпреки отчаяната съпротива на противника по здраво укрепените му позиции, успя да ги овладяват. Англофренските войски се опитаха да окажат наново съпротива по линията с. Милетково — в. Баба — кота 510 — с. Дедели — кота 670 и 610. След единъ ожесточенъ бой нашите войски сломиха на 27. ноември неприятелската съпротива и по тая линия, като успя да пробият англофренския фронтъ по посока с. Фурка с. Богданци, съ което бѣха откъснати французките части между Вардаръ и Кузлу-дере отъ английските отстъпващи части между Варли-дере и Дойранското езеро. Вследствие на тоя си неуспѣхъ англофренците бързо потърсиха спасение въ гръцка територия като очистиха и последниятъ два Македонски града завладѣни отъ тяхъ, Дойранъ и Гевгели.

Съ това на 29. ноември 1915. година бѣ постигнато освобождението на Македония и завършени операциите сръбска армия и англофренските войски въ Македония.

Малко по-късно, до 30. януари продължиха дѣйствиата на нашата колона въ Албания, която на 9. януари 1916. год. зае Вератъ, а на 30. с. м. Елбасанъ.

Затишие. Периодътъ отъ 1. януари 1916. год. до сръдата на мѣсець августъ сжщата година бѣше време на пълно затишие за българската армия. Нейната задача прѣзъ това време се изчерваше съ охраняването на спечелените придобивки, съ организирането и засилването на своите части.

Дѣйствиата на южния фронтъ прѣзъ цѣлото това време е ограничаваха съ свършено незначителни схватки между прѣдните части на нашите и английски войски на южния фронтъ. За насъ имаше особно значение заемането на важната позиция Рупелското дефиле, заето отъ нашите войски на 27. май.

Армията ни използва напълно настъпването затишие; тя възобнови и разви още повече своите сили, което я направи отлично приготвена за посръщането на последвалитѣ събития: възобновяването дѣйствиата на южния фронтъ и войната сръщу Ромъния.

Дѣйствиата въ Македония прѣзъ 1916. год. Прѣзъ мѣсець юли, наредъ съ започването общата офанзива на Съглашението по всички фронтове, бѣ засилена и армията на генералъ Сарай. Последователно въ Солунъ бѣха дебаркирани нови английски, французски, италиански и руски части, а също така тукъ бѣха, превозени и, реорганизираните останки отъ сръб-

ската армия. Съглашението, прѣтърпѣло тъй тежки поражения, бѣше рѣшило да добие рѣшителни успѣхи на Балканите, съ които да повлияе политически върху оставащите още неутрални балкански държави — Гърция и Ромъния. Съ таяква намѣрения армията на генералъ Сарая прѣдприе къмъ сръдата на м. августъ 1916 г. нѣколко силни нападения сръщу нашите позиции по двата брѣга на Вардара, сръщу Битоля и южно отъ Дойранъ. Вследствие на това, двѣте крила на нашата армия на южния фронтъ на 17. августъ минаха въ настъпление: лѣвото — между Островското и Прѣспапското езера, а дѣсното по долините на Струма и Мѣста.

До края на мѣсеца следъ побѣдоносни боеве лѣвото наше крило разчисти цѣлото пространство между р. р. Струма и Мѣста и достигна Бѣломорския брѣгъ, а дѣсното се спусна южно отъ Доринъ до Костурското езеро, следъ което нашата контръофанзива бѣше прѣустановена.

Ромънската намѣса, която последва скоро следъ това, даде нови надежди на генералъ Сарая и скоро следъ нея — на 12. септември, той прѣдприе своята офанзива сръщу битолския ни фронтъ продължила тъй злополучно до началото на мѣсець декември. Поради голѣмитѣ събития, развили се на сѣверния фронтъ, чието политическо, военно и морално значение на похода на войната днесъ се чувствува най-добрѣ, нашата наша армия трѣбваше да се отбранява. И въ изпълнението на тая задача тя показа свои високъ духъ и непоколебимъ героизмъ, отиващ до пълно себеотрицание. Цѣли три мѣсеца тя устои на напора на сравнително по-многочислени противници, отчаянски стъпка по стъпка и нанасяйки на врага грамадни жертви, които отново изхвърлиха почти цѣлата сръбска армия отъ строл, разтроиха силно солунския експедиционенъ корпусъ на Съглашението и го направиха негоденъ да продължи започнатата отъ него офанзива. Изгубването на Битоля бѣше само единъ фактъ, който кара да страда само нашето чувство на вѣдари, но не и на войници, защото въпреки него борбитѣ на нашия фронтъ прѣзъ последнитѣ четири мѣсеца на изтеклата година ож една побѣда за българската армия, не по-малка отъ тая въ Сърбия, въ Добруджа и Влашко.

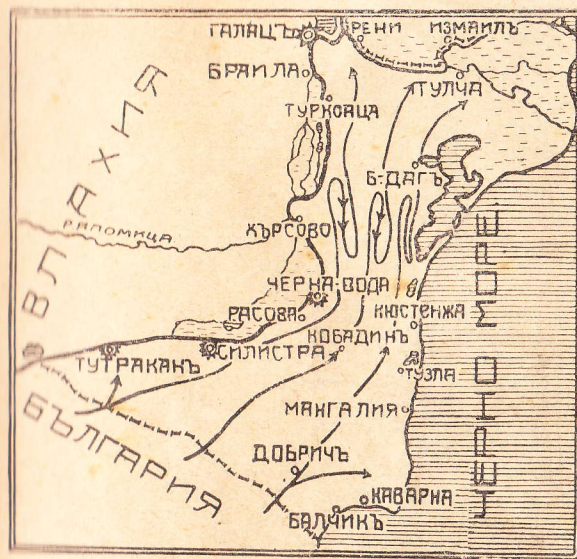
Тѣсно свързани съ дѣйствиата на южния фронтъ бѣха дѣйствиата, които се развиха на сѣверната граница слѣдъ намѣсата на Ромъния, българска граница слѣдъ намѣсата на Ромъния.

Тая намѣса бѣше прѣдвидена отъ прозорливата българскѣ дипломатия и българското главно командуване не бѣше оставило незащитена нито сухопѣтната нито дунавската ни граница съ Ромѣния. Това позволи на българската армия веднага слѣдъ обявяването на войната съ Ромѣния да вземе инициативата въ свои рѣцѣ и осуети широкозамисления планъ на противника — чрѣзъ едно двойно нападение — прѣзъ Добруджа и Македония — да нахлуе въ страната ни и прѣкъсне връзката между четиритѣ съюзни държави и се захвати слѣдъ това къмъ Цариградъ, за която цѣль въ Добруджа бѣха приготвени голѣми руски маси. Това бѣше голѣмата услуга, която българската армия съ запазването на собственитѣ си земи оказа на своитѣ западни и източни съюзници. Сжщеврѣменно, голѣмитѣ наши успѣхи помогнаха значително за парализирането на ромѣнското настѣпление въ Седмоградско.

Въ Добруджа. Съ много усиленъ темпъ боеветѣ срѣщу Ромѣния започнаха още въ първитѣ дни слѣдъ обявяването на войната въ Добруджа. На 2. септември нашитѣ войски настѣпиха побѣдносно по цѣлата граница и заеха Аккъданларъ и Куртбунаръ, съ което прѣкъснаха пѣтя между Добричъ и Тутраканъ.

Колонитѣ отъ нашия лѣвъ флангъ слѣдъ нѣколко успѣшни боя бързо достигнаха фронтовия поясъ на Тутраканската прѣдмостова позиция, която атакуваха. Идящитѣ въ помощъ на Тутраканския гарнизонъ неприятелски сили бѣха разбити въ срѣщенъ бой при Сарсанларъ и на 6. септември Тутраканъ падна. Това бѣше първиятъ значителенъ ударъ върху ромѣнската армия. Чувствувайки, че нашето внимание е приковано срѣщу дѣсенъ му флангъ, дѣто трѣбваше да се боримъ съ силно укрѣпенитѣ прѣдмостови позиции, противникътъ се опита да контръатакува съ много пѣти численно прѣвъзходящи сили нашия дѣсенъ флангъ около Добричъ, дѣто се завързаха критическитѣ боеве на 5, 6. и 7. септември, спечелени въ послѣдния день само благодарение на несъкрушимия духъ и неудържимъ полетъ на българския войникъ.

Стрѣсенатъ отъ голѣмия свой погромъ при Тутраканъ, неприятельтъ не посмѣ да рискува една нова своя армия за защитата на Силистра и на 9. бѣ принуденъ да я напусне безъ бой, като се оттегли на укрѣпенитѣ си позиции по старата граница, дѣто на 12. септември се завърза бой на линията

Езеро Олтино — г. Паракъой — с. Аптаатъ — с. Муса бей — с. Чифуть-кьой. Руско-ромѣнскитѣ войски прѣтърпѣха тукъ ново тежко поражение и на 14. септември бѣха отхвърлени къмъ четвъртата своя отбранителна линия езерото Манукъ—Маралуй — с. Арабаджи — с. Кокарджа — с. Кобадинъ — с. Тузла, дѣто настѣплението бѣше врѣменно прѣустановено. Съ достигането до тая линия нашитѣ войски бѣха съкратили фронта си отъ 160 на 70 клм. нѣщо, което гарантираше тѣхния бъдещъ успѣхъ. Наистина, малко по къснитѣ опити на противника да атакува нашитѣ войски по линията Казичи—Енгапъ—Каракъой—Амулча—Червеля (на 20. септември и 5. октомври) завършиха съ пълненъ неуспѣхъ за него. Освѣтъ тия дѣйствиа, общото затишие на всички ромѣнски фронтъ прѣзъ 30-тъ дни отъ 19. септ. до 19. окт. бѣ нарушено отъ десантътъ на ромѣнскитѣ войски при с. дивно, прѣдприетъ на 1. октомври. Чрѣзъ хвърлянето на есап

силна армия въ тила на добруджанскитѣ ни войски, ромънското главно командуване е намѣрявало да парализира всички наши успѣхи въ Добруджа. Взетитѣ бързи мѣрки за отхвърлянето на тѣхнитѣ войски донесоха на ромънитѣ само нови жертви и новъ срамъ.

Точно слѣдъ едномѣсечно затишие — на 19. октомври, нашитѣ войски продължиха настѣплението си: тѣ атакуваха и заеха силно укрѣпената неприятелска линия Кобадинь—Топра-хисарь, съ която си откриха пътя къмъ Черна вода, Меджидие и Кюстенджа, които послѣдователно бѣха заети отъ нашитѣ войски. Настѣплението продължи съ слаби части до линията Острово—Баба-дагъ (южно). Главнитѣ сили останаха да се укрѣпаватъ на линията с. Боашчикъ — ез. Шашаулъ, за да дочакатъ развитието на започналата се австро-германо-българска офанзива въ Влашко. Дѣйствително, появяването на дунавската армия срѣщу Хърсово прѣдизвика оттеглянето на рускитѣ войски отъ Добруджа до линията Туркоаца—Баба дагекото езеро. Енергично прѣслѣдвайки ги, нашитѣ войски разбиха рускитѣ сили на тая линия и като заеха Тулча ги разкъсаха на двѣ: по-малката частъ отъ тѣхъ бѣ отхвърлена къмъ долното течение на Дунава, отъ кждѣто бързо се прѣхвърли на сѣверния му брѣгъ, а по-голямата къмъ Мачинъ—Исакча, дѣто въ края на декември се завързаха послѣднитѣ боеве въ Добруджа, спечелени сжщо така съ пълень успѣхъ отъ нашитѣ войски. Съ тия боеве се тура край на Добруджанскитѣ сражения, които ще останатъ една отъ блѣстящитѣ страници на нашата военна история и въ резултатъ на които се завърши обединението на българскитѣ земи и българскии народъ.

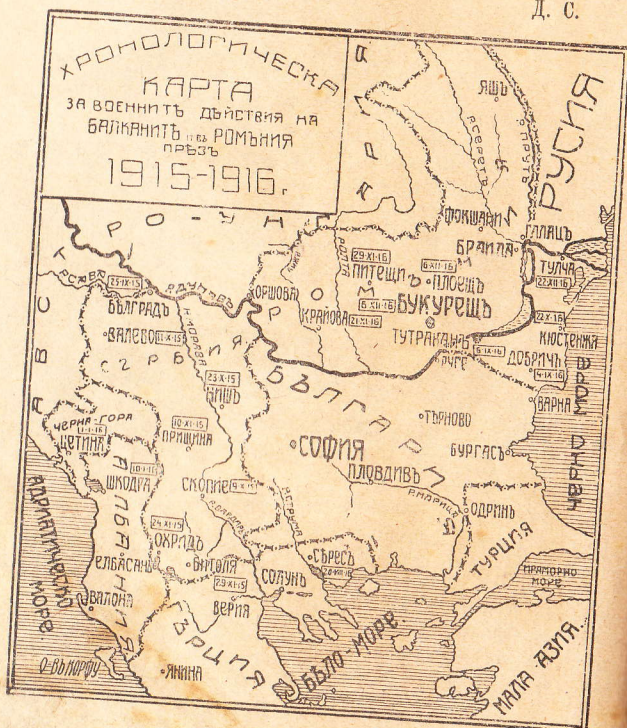
Дунавската армия Голѣма и рѣшителна услуга за развитието на операциитѣ на съюзитѣ армии въ Влашко **въ Влашко.** оказа нашата дунавска армия. Съюзитѣ войски подъ командата на генералъ Фалкенхайна бѣха нахлули вече въ Влашко и достигнали течението на р. Олтъ, когато нашитѣ и съюзни войски отъ Дунавската армия прѣминаха Дунава съ главнитѣ си сили при Зимникъ—Свищовъ (23. ноември 1916. г.), а съ по-малки части при Калафатъ, Сомовитъ и пр. Съ появяването на дунавската армия при Александрия цѣлата ромънска армия между р. Олтъ, Карпатитѣ и Дунава бѣ обхваната като въ клѣщи и заставена бързо да се оттегли на изтокъ. Бързо сѣллардвана, ромънската армия бѣ достигната отъ Дунавската

армия по долното течение на р. Арджешъ, дѣто въ първитѣ дни на декември се разви голѣмъ тридневенъ бой. Съ едно контръ-нападение отъ къмъ Букурещъ ромънски и руски дивизии бѣха издрени срѣщу дунавската армия съ пѣль да я откъснатъ отъ армията на генералъ фонъ Фалкенхайна и отхвърлятъ къмъ Дунава. Доблѣстнитѣ наши полкове, обаче, устояха на тая опортъ и първи прѣминаха р. Арджешъ при с. Копачени и се явиха съвършено близо до южния секторъ на Букурещката крепостъ, която поради това капитулира на 6. декември. Успоредно съ прѣслѣждането на противника въ Влашко, което последва слѣдъ падането на Букурещъ, нови части отъ дунавската армия прѣминаха Дунава при Тутраканъ, Силистра и Черна вода съ което ускориха бързото очистване на южно и

източно Влашко отъ противника до Дунава — на изтокъ и сѣверъ отъ р. Калмацулъ на сѣверъ.
Така се завърши военната 1916. г. за България, година пълна съ свѣтли дати и голѣми побѣди за българското оръжие.

Д. С.

МАНИФЕСТИТЪ ЗА БОРБА

Когато въ Хилендарския манастиръ отецъ Паисий написа историята на българския родъ и и прѣсна съ молба да се чете, прѣписва и разпространява, той издаде първия манифестъ къмъ българския народъ — да се пробуди, да се стрѣсне, да види своето славно минало и да се замисли за своето бъдеще.

Когато Хаджи Димитъръ съ 150 души минаваше Дунава за да воюва съ турската империя, неговото дѣло бѣ манифестъ къмъ българския народъ — да се бори за честта, правдата и свободата на българското племе.

Когато Караджата загина на Балкана, възкрѣсна въ душата на народа. Неговото име бѣ манифестъ.

Когато Ботювъ, пронизанъ съ куршумъ, падна на Вола и трънливиятъ вѣнецъ на цѣфнала майска шипка окичи буйнитѣ черни кждри на неговата глава, духътъ му отлетя надъ България, за да буди навѣки народната мощь: пѣсента му стана манифестъ.

Манифестътъ на плеадата борци и народни водители, отъ Паисий до Ботювъ и Калешковъ, събра героитѣ на Шипка, роди свободата на България, даде историческото име на Сливница, Бунаръ-Хисаръ, Люле-Бургасъ и Булаиръ.

Но тяхниятъ завѣтъ остана неизпълненъ, защото народътъ ни, непобѣдимъ на полето на честта, бѣ безсиленъ да се бори съ коварството и измѣната, а сждбата ни е дарила съсѣдството на едно племе, което има своята сила въ тѣхъ.

Българскиятъ народъ, трѣзвенъ, работливъ, жаденъ за култура и мирно творчество, е билъ най-голѣмия и най-искрения сътрудникъ на великитѣ сили за опазване мира на балканитѣ и въ Европа. Той никога заради расовъ егоизъмъ не пожела да хвърли Европа въ катастрофи. И царь и правителство винаги сж се старали да съгласувагъ българскитѣ интереси съ тия на великитѣ сили. Благодарение на географическото си положение и енергията на българската раса, България въ кратко врѣме застигна и задмина въ много отношения своитѣ съсѣди, доби голѣмъ икономически и политически кредитъ. Това и даде възможность да сплоти около си своитѣ съсѣди и съ подкрѣпата на нѣкои велики сили да склучи балканския съюзъ отъ 1912. г., който имаше за цѣль да осигури дълготраенъ миръ на балканитѣ. Тя направи голѣми отстъпки отъ българскитѣ земи, даде почти всичкитѣ необходими жертви въ кръвь и пари за постигане на общото съгласие и общата цѣль. Но на нашата отстъпчивость Сърбия отвърна съ измѣна. Това потресе България, покрусн Македония.

Македония, свикнала съ горчивитѣ изненади на своята жестока сжда, чакаше съ твърда увѣренность възтържествуването на правдата. Тя знаеше, че нейни синове, генерали и войници,

сж при Вардара, Бистрица и Султанъ-Тепе и че трѣшатъ въ жажда за мѣсть, очаквайки заповѣдь да се хвърлятъ като лѣвовѣ срѣщу коварнитѣ сърби. Врѣмето течеше бавно и мъчително; нетърпението растѣше изъ день въ день, за да избухне на 16. юни. Тогава гърмежитѣ на топоветѣ се чуваха все по-близо и по-близо до сърцето на Македония. Като на Пиринъ-планина разнасяше надъ тая намъчена земя вълнитѣ на побѣдоносното „ура“ на нашитѣ войски, и сладкиятъ блѣнъ за свободата огрѣ душитѣ на македонци. И българскиятъ Царь и българското правителство искаха да бждатъ лоялни до край. Даде се заповѣдь на войскитѣ да спратъ боя и да се върнатъ. Но както въ началото, така и въ края, нашата лояльность се потѣпка. Тогава Македония чу гърмежитѣ на българскитѣ топове да се отдалечаватъ и да се чуватъ все по-глухо и по-глухо. Хладната на смъртъта повѣя въ възроденитѣ души на Македония.

Доиде Букурещкиятъ договоръ. Уби се вѣрата на българскитѣ войски въ международнитѣ задължения на нѣкои държави, но надеждата нашъ да видятъ Македония не угасна. Тѣ свиха знамената за „по-добри дни“. Скромни въ побѣдитѣ, горди въ нещастията, казаха на Македония „до виждане“ и полкъ по полкъ върнаха се въ градоветѣ и селата. Всѣка майка, която посрѣщна сина си, всѣка жена, която пригърна мъжа си, склѣнѣше сръбското коварство, а синътъ, мъжътъ даваше клетва, че пакъ кракътъ му ще

стъпи въ земята, дѣто остави коститѣ на своитѣ другари.

На 1. октомври 1915. год. Царьтъ на българитѣ съ манифестъ възвѣсти на своя народъ, че добритѣ дни сж дошли много по-скоро, отколкото се очакваха и го призова къмъ защита на българската земя.

Въ манифеста на Царя народътъ прочете заповѣдта на своя Върховенъ вождъ, въ него той чу гласа на борцитѣ отъ Паисий до Ботьовъ, схвана прѣдсмъртния завѣтъ на героитѣ отъ Шипка до Султанъ-тепе.

И никой зовъ за борба не се е посрѣщаль съ такова свещено вдѣхновение, съ такъвъ високъ подемъ на душитѣ, както бойната трѣба, която даде сигнала за война срѣщу сърбитѣ. Българското море се развълнува. Знамената се развѣха. Полкъ слѣдъ полкъ, на буйни вълни залѣха вражата страна, разбиха скали и планински вериги, удавиха голѣма часть отъ неприятелската войска, а друга, разнебитена и смазана, захвърлиха въ албанскитѣ планини.

На 29. ноември бюлетинътъ отъ Щаба на Дѣйстващата Армия гласѣше: „Деньтъ 29. ноември 1915. год. ще бжде паметенъ и историченъ за българската армия и за българския народъ. На тоя день е освободена цѣла Македония и на нейна територия нѣма нито единъ неприятелски войникъ“.

Съ тия кратки и съдържани слова Щабътъ на Дѣйстващата Армия посочи величественото дѣло на въоръжения български народъ, откри

въ българската история блѣскавия паметникъ, колосаленъ и невидимъ. Въ историята на народитѣ тоя родъ паметници криватъ основитѣ си дълбоко въ усилията на миналитѣ поколѣния, а лицето си, величествено и сияйно, въ паметта и сърцата на бждещитѣ поколѣния, които едно на друго прѣдаватъ славнитѣ и героични епопеи на своето племе.

Такъвъ паметникъ, вездесщъ, дѣто се говори българска рѣчь и тупти българско сърце, ще остане дѣлото на българската армия, почнато на 1. октомври 1915. год.

Борбитѣ още продължаватъ, но тѣ сж въ свои епигонъ. На срѣсското коварство поиска да съперничи ромънската лукавостъ.

Новъ Царски манифестъ развълнува българското море. Ново вдѣхновение, новъ подемъ за слава брань. Още по-яростно, още по-вихрено се посесоха полковетѣ за освобождение на заграбенитѣ ни и заробени отъ ромънитѣ златни добруджански покрайнини.

Българското знаме се развѣва надъ Букурещъ. И всѣки новъ день го увѣнчава съ нови побѣди и нова слава.

Въ тоя моментъ, когато нашето и съюзническото намъ орѣжие каза своята внушителна дума, по свѣта се разнесе жадуваното слово миръ.

Българскиятъ народъ, звъръшилъ съ орѣжие дѣлото на своето обединение, ще дочака търпеливо и съ радостъ деня на новия манифестъ, който ще го призове къмъ борбитѣ за култура и прогресъ, къмъ мирния трудъ.

Генералъ-лейтенантъ Тодоровъ,
командующъ II. армия

Генералъ-майоръ Гешовъ,
командующъ I. армия

Генералъ-майоръ Перъзовъ,
командующъ III. армия

ГЕНЕРАЛЪ-ЛЕЙТЕНАНТЪ ТОДОРОВЪ

Командующъ II. отдѣлна армия.

Генералъ-лейтенантъ Тодоровъ Георги Стояновъ, роденъ на 22. августъ 1858. год. въ Болградъ (Бесарабия). Произведенъ въ първи офицерски чинъ на 10. май 1879. год. Прѣзъ 1882 г. е билъ командированъ за една година въ 1. лейбъ-гренадерски полкъ отъ руската армия, а слѣдъ това — въ Николаевската академия на генералния щабъ. Прѣзъ 1885. год. прѣкъсва курса въ академията и, като капитанъ, командувалъ е въ войната отъ гучия стражъ на сѣверния воененъ театъръ. Слѣдъ това по-сѣдователно е билъ инспекторъ на класоветѣ въ Военното Училище, командиръ на 20. Добруджански полкъ, командиръ на I. бригада отъ 6. дивизия и началникъ на 7. Рилска дивизия. На 14. януари 1910. год. произведенъ въ чинъ генералъ-майоръ. Първа войната въ 1912. год. е водилъ дивизията въ настъплението и къмъ Солунъ, съкрушава врага при Булаиръ и дава силенъ отпоръ на сърбитѣ при Калиманското поле. Прѣзъ настоящата война командува II. отдѣлна армия, която отначалото и досега се бие срѣщу англо-френцитѣ и сърбитѣ.

ГЕНЕРАЛЪ-МАЙОРЪ ГЕШОВЪ

Командующъ I. отдѣлна армия

Генералъ-майоръ Гешовъ Димитъръ Ивановъ е роденъ на 14. септември 1860. г. въ гр. Свищовъ. На 8. X. 1880. г. е билъ произведенъ въ подпоручикъ и зачисленъ въ 11. пѣша орханска дружина. Въ войната съ сърбитѣ прѣзъ 1885. год. е взелъ участие въ боеветѣ при Врѣзникъ и Пиротъ като командиръ на дружина отъ 3. Вдински полкъ. Слѣдъ това е билъ по-сѣдователно командиръ на 3. и 4. пѣх. полкове и на 1. и 2. бригади отъ 2. дивизия. Прѣзъ войната 1912. год., като и къ на 2. дивизия, е дѣйствувалъ прѣзъ Родопитѣ. Съ дивизията си е участвувалъ въ похода срѣщу сърбитѣ въ паметнитѣ сражения при Преходитѣ на Серка-планина, Криволакъ и Караѿаджали, въ

Който сражения бѣше унищожена сръбската Тимошка дивизия. Слѣдъ тия сражения, на 22. юни полковникъ Гешовъ билъ произведенъ въ чинъ генераль-майоръ. Въ настоящата война е командувалъ дивизията си до 15. септември, когато е билъ назначенъ командующъ I. отдѣлна армия.

ГЕНЕРАЛЬ-МАЙОРЪ НЕРѢЗОВЪ.

Командующъ III. отдѣлна армия.

Генераль-майоръ Нерѣзовъ Стефанъ Михайловъ е роденъ на 12. ноември 1867. год. въ гр. Севлиево. На 7. ноември 1888. год. е билъ произведенъ въ чинъ подпоручикъ и зачисленъ въ 4. артилерийски полкъ. Прѣзъ 1892. год. е билъ командированъ въ Турино (Италия) за слѣдване въ Scola di guerra, която свършилъ прѣзъ августъ 1896. год. Прѣзъ 1897. като капитанъ е билъ причисленъ къмъ Генералния Щабъ. Слѣдъ това послѣдователно е билъ инспекторъ на класоветъ въ Военното Училище, въ свитата на Н. В. Царя, началникъ на оперативното отдѣление при Щаба на Армията, командиръ на 8 пр. полкъ. Билъ е командированъ да присѣдствува на голѣмитъ ромънски и французски маневри. Прѣзъ войната въ 1912. год. е заемалъ длъжността началникъ на оперативното отдѣление при Щаба на Дѣйствующата Армия и същевременно — помощникъ на началника на същия щабъ. Командувалъ е слѣдъ войната 2. бригада отъ 9. дивизия, слѣдъ това билъ началникъ на същата дивизия. На 2. августъ 1915. год. е билъ произведенъ въ чинъ генераль-майоръ. Прѣзъ настоящата война на чело на 9. дивизия взе участие въ боеветъ сръбци сръбитъ и слѣдъ това сръбци англо-френцитъ. На 24. ноември 1916. г. е билъ назначенъ за командующъ на III. отдѣлна армия.

НАЧАЛНИЦИ НА ДИВИЗИИ

Генераль-майоръ Колевъ

Генераль-майоръ Абаджиевъ

Генераль-майоръ Савовъ

Генераль-майоръ Стефанъ Нерѣзовъ

НАЧАЛНИЦИ НА ДИВИЗИИ

Генералъ-майоръ Поповъ

Генералъ-майоръ Кантарджиевъ

Генералъ-майоръ Киселовъ

НАЧАЛНИЦИ НА ДИВИЗИИ

Полковникъ Недѣлковъ

Полковникъ Русевъ

Полковникъ Протогеровъ

НАЧАЛНИЦИ НА ДИВИЗИИ

Генерал-майоръ Златаровъ

Полковникъ Бурмовъ

Полковникъ Веснаковъ

Полковникъ Петровъ

Шабътъ на Дѣйствиющата Армия, прѣзь 1916. год.